

Karel Čapek

Měl jsem psa a kočku

Městská knihovna v Praze

ůjčujeme:

knihy / časopisy / noviny / mluvené slovo /
hudbu / filmy / noty / obrazy / mapy

přístupujeme:

wi-fi zdarma / e-knihy / on-line encyklopedie /
e-zdroje o výtvarném umění, hudbě, filmu

ořádáme:

setkání s autory / přednášky / koncerty /
filmová představení / výstavy /
aktivity pro děti a jejich rodiče / čtení

www.mlp.cz

knihovna@mlp.cz

www.facebook.com/knihovna

www.e-knihovna.cz

Měl jsem psa a kočku

Karel Čapek

Znění tohoto textu vychází z díla [Měl jsem psa a kočku](#) tak, jak bylo vydáno v Praze nakladatelstvím Československý spisovatel v roce 1983. Pro potřeby vydání Městské knihovny v Praze byl text redakčně zpracován.

Text díla (Karel Čapek: Měl jsem psa a kočku), publikovaného [Městskou knihovnou v Praze](#), není vázán autorskými právy.

Vydání (obálka, upoutávka, citační stránka a grafická úprava), jehož autorem je Městská knihovna v Praze, podléhá licenci [Creative Commons Uved'te autora- Nevyužívejte dílo komerčně-Zachovejte licenci 3.0 Česko](#).

Verze 1.0 z 19. 1. 2018.

OBSAH

Předmluva	7
Minda čili o chovu psů	8
Iris.....	18
Ben, Bijou, Blackie a Bibi	24
Dášeňka čili život štěněte	29
Kapitola 1	29
Kapitola 2	31
Kapitola 3	33
Kapitola 4	35
Jak se fotografuje štěně	39
Pohádky pro Dášeňku, aby tiše seděla.....	41
Pohádka o psím ocásku	41
Proč teriéři hrabou.....	42
O Foxovi	44
O Alíkovi	45
O dobrmanech.....	45
O chrtech a jiných psech	46
O psích zvycích.....	47
O lidech	48
Výstava psů	50
Ještě o psech a také kočkách	59
Kousek šovinismu.....	59
Pro zvířata	60
Pes a kočka	61
Mateřství.....	64
Kočka.....	64
Pes.....	65
O nesmrtelné kočce.....	67
Kočíčí jaro	71

Z názorů kočky.....	73
Kočka	74
Ediční poznámka.....	77
Život a doba spisovatele Karla Čapka v datech	78
První vydání knih Karla Čapka.....	80

Předmluva

Spisovateli Karlu Čapkovi patří v české literatuře 20. století jedno z nejvýznamnějších míst. Jeho čtenářská obliba je veliká a neklesá ani s postupem času. Právě to byl také důvod, proč bylo jeho dílo vybráno ke zpracování do elektronické podoby v samých začátcích digitalizace v Městské knihovně v Praze.

Snaha zpřístupnit Karla Čapka co nejširší čtenářské obci vyústila v roce 2009 ve společný projekt Městské knihovny v Praze, Společnosti bratří Čapků, Památníku Karla Čapka a Českého národního korpusu, v jehož rámci se podařilo zveřejnit 53 titulů – původních děl Karla Čapka. Za projekt „Karel Čapek on-line“ získala MKP ocenění v soutěži Knihovna roku v kategorii „významný počín v oblasti poskytování veřejných knihovnických a informačních služeb“.

Nyní po devíti letech se k vydání souborného Čapkova díla vracíme, abychom je čtenářům předložili v redakčně nově zpracované verzi.

Přejeme vám hezké čtení.

Redakce MKP

Minda čili o chovu psů

Pořídí-li si člověk psa, činí to:

1. buď pro světskou okázalost,
2. nebo „kvůli hlídání“,
3. nebo aby se necítil tak osamělý,
4. nebo z kynologického sportu,
5. nebo konečně z přebytku energie, aby byl pánem a velitelem svého psa.

Co mne se týče, pořídil jsem si psa hlavně z přebytku energie; přál jsem si patrně, aby mne v tomto světě nějaký živý tvor poslouchal. Zkrátka, jednoho rána u mne zazvonil člověk vlekoucí na šňůře cosi zrzavého, chundelatého a zřejmě rozhodnutého nikdy nevzkročit do mých vrat; načež ten člověk řekl, že tohle je ten airdale, přenesl tu ježatou, špinavou věc v náručí přes práh a pravil: „Jdi, Mindo!“ (Ona ta fenka sice má v psí matrice jakési čistokrevnější jméno, ale říká se jí – neznámo proč – jenom Minda.) Tu tedy se ukázaly čtyři dlouhé nohy, které se s neobyčejnou rychlostí vsoukaly pod stůl, a bylo slyšet, jak se tam dole pod stolem něco usedavě chvěje. „To je, panečku, rasa,“ pravil ten člověk znalecky a odešel nápadně rychle, ponechávaje nás dva našemu osudu.

Ještě nikdy jsem neuvažoval o tom, jak se má dostat pes zpod stolu. Myslím, že se to obvykle dělá tak, že si člověk sedne na zem a vykládá zvířeti všemi rozumovými i citovými důvody, aby vylezlo. Zkusil jsem to hlasem šlechetným i velitelským; prosil jsem a podplácel jsem Mindu kostkami cukru; pokusil jsem se dělat ze sebe pejska, abych ji vylákal. Když všecko selhalo, vrhl jsem se pod stůl a vytáhl jsem ji za nohy na světlo. Bylo to brutální a nečekané násilí. Minda zůstala stát, zhroucená a třesoucí se jako pohaněná panna, a vycedila ze sebe první vyčítavou loužičku.

Téhož dne večer už ležela Minda v mé posteli a šilhala na mne svýma pěknýma, přívětivýma očima: „Můžeš si, človče, lehnout pod postel; tebe snesu.“

Ráno nato mi ovšem utekla oknem: našťestí ji chytili dlaždiči.

Nyní ji tedy vodím na řemínku, aby se vyvenčila, a přitom prožívám světskou okázalost, jež je spojena s chovem čistokrevného psa.

„Koukej,“ povídá maminka svému dítěti, „vidíš, to je pejsánek!“

Obrátím se poněkud uraženě a pravím: „To je airdale.“

Nejvíc mne ovšem dožerou lidé, kteří mi řeknou: „To máte pěkného chrta; ale proč je tak chlupatý?“

Vleče mne, kam se jí zachce; má ukrutnou sílu a nejpodivuhodnější zájmy; smýká mnou přes hromady hlíny a předměstská rumiště. Potkávají nás dobráci penzisti, jak se zmítáme každý na jiném konci šňůry, mnohonásob otočené kolem našich nohou. „Proč toho psa tak násilně vlečete?“ řeknou mi káravě.

„To já ho jen tak cvičím,“ pravím honem, jsa odvlékán k jiné hromadě.

Co se toho hlídání týče, je to zcela správné: Člověk si skutečně opatřuje psa proto, aby ho hlídal. Ostražitě ho sleduje krok za krokem a téměř se od něho nehne; chrání ho od zlodějů a nepřátel; vrhá se na každého, kdo ho ohrožuje. Proto je člověk hlídající a chránící svého psa od dávných časů symbolem věrnosti a bdělosti. Od té doby, co mám psa, spím tak říkajíc na půl oka; neboť hlídám Mindu, aby mi ji nikdo neukradl. Zachce-li se jí jít na procházku, jdu; chce-li spát, sedím a píši stříhaje ušima, aby mi neunikl nejslabší zvuk. Blíží-li se k nám cizí pes, naježím hřbet, vycením zuby a strašně vrčím. Tu se Minda na mne ohlédne, zavrtí zbytkem svého ocásku a zřejmě praví: „Já vím, že jsi tady, abys mne chránil.“

I na tom, že člověk si opatří psa, aby nebyl sám, je mnoho pravdy. Pes opravdu nechce být sám. Jen jednou jsem nechal Mindu o samotě v předsíni; na znamení protestu sežrala všechno, co našla, a bylo jí pak poněkud nedobře. Podruhé jsem ji zavřel do sklepa s tím výsledkem, že rozkousala dveře. Od té doby nezůstala sama ani po jedinou minutu. Když píši, chce, abych si s ní hrál. Když si lehnu, považuje to za zname-

ní, že si mně smí lehnout na prsa a kousat mě do nosu. Přesně o půlnoci s ní musím provádět Velikou Hru, při níž se s velkým hlukem honíme, koušeme a kutálíme po zemi. Když se urtí, jde si lehnout; pak si smím lehnout i já, ovšem s tou podmínkou, že nechám dveře do ložnice otevřené, aby se Mindě nestýskalo.

Potvrzuji tímto co nejslavnostněji, že chov psa není jenom zábava nebo luxus, nýbrž pravý, ušlechtilý a vysoký sport. Když se vám na první procházce se psem přetrhne obojek, jako se to stalo mně, shledáte, že chov psa je vlastně lehká atletika, žádající na vás běh na tisíc yardů s překážkami, sprintérské závody cross-country, kličkování, různé skoky a chytání psa nádherným finišem. Pak následuje cvičení v těžké atletice, neboť musíte psa bez obojku odnést v náručí domů; což není jenom vzpírání břemene, nýbrž vzpírání vzpírajícího se břemene – sport velmi napínavý a dosti těžký. Chvilími jsem měl dojem, že Minda váží aspoň cent, a chvilími, že má šestnáct nohou. Když je psí postroj v pořádku, tu cvičíte vodění psa tahem nebo trhem levo-, pravo- i obouruč, přetahování, alpinismus na hromadách štěrku, poklus i běh, přičemž velmi záleží na sportovní formě; musíte se totiž tvářit, že všechny tyto cviky provádíte ze své vůle.

Účel nebo záminka, proč se pes vodí ven, je ten, aby vykonal své potřeby. Minda mne překvapila svým obzvláštním, přímo dívčím útloučtem: pokud to vůbec fyzicky vydrží, neudělá venku nic; je zřejmo, že se stydí projevovat své slabosti. Je v ní kus anglické diskrétnosti. Co se doma uvaří, to se doma sní. Velmi ji zaráží, že my lidé nemáme dosti pochopení pro tuto stránku její povahy.

A tak už v prvních dnech jsem zjistil, že chov psa splňuje velmi mnohé účely až na jeden; chtěl jsem být pánem a velitelem svého psa, a zdá se mi nyní, že se spíše Minda stává mou paní a velitelkou. Někdy jí to říkám otevřeně a slovy, kterým nechce rozumět; neboť zatímco jí dokazuji, že je tyran, trapička a rozmarná, svéhlavá a paličatá kreatura, zneužívající mé trpělivosti a ochoty, dívá se mi srdečně do očí, vrtí kusým ocáskem a chechtá, chechtá se bezhlase na celé kolo svou růžovou a ježatou tlamou, nastavujíc čupřinatou hlavu, abych ji za to vše ještě

pohladil. Cože, ty mi dokonce položíš tlapy do klína? Jdi, jdi, Mindo, má ošklivá fenko, a nech mne dopsat můj článek. Nech mne ještě říci –

Nu dobře, Mindo, tedy to dopíšeme jindy.

Každý pes má zvyky: a) obecně psí, b) své zvláštní.

K obecně psím zvykům například náleží, že každý pravý pes se třikrát zatočí dokolečka, nežli si lehne, nebo že se olízne, když ho pohladíte po hlavě; ale prosím vás, nezkoušejte to u cizích psů. Co se týče zvyků zvláštních, tedy jiné zvyklosti má jezevčík čili dakl, obyčejně zvaný Valdík, jiné dobrman, špic, buldog, pinč, teriér a tak dále. Airdalka Minda má zvláštní a neodolatelný zvyk, že jakmile si lehnu, skočí na pohovku a postaví se mi předníma nohama na prsa, pokoušejíc se mi olíznout nos nebo oko; z kteréžto pozice se nedá zahnat křikem ani prosbami. Dlouho jsem nemohl pochopit, proč to dělá a co na tom má; až mi padla do rukou kynologická příručka, kde byl odstavec: „Airdale, zvaný též válečný pes (Kriegshund); užívá se ho ve válce k vyhledávání raněných.“ K tomu je obrázek, na němž Minda, chci říci airdale, stojí v dešti kulí předníma nohama na prsou raněného vojína a štěká. Ted' tedy vím, že Minda na mně ukájí svůj válečný pud; jelikož nemá po ruce raněného vojína, postaví se na prsa mně, když čtu na pohovce noviny, nedbajíc za mák vážnosti politické situace ani nejprudší novinářské palby. Ty má válečná čubičko! Můj samaritánský pejsku! Neměli bychom spolu jet někam do Číny nebo Nicaraguy, abys užila skutečných raněných? Nebo bych měl vypovědět válku Vršovicům nebo ateistům nebo jednomu klubu poslanců a senátorů, když už jsem majitelem válečného psa? Jářku, nepřátelé, nezahrávejte si se mnou! Něco vám provedu, a až budete ležet na bojišti rozstříleni a posekáni, zavolám Mindu, aby vás vyhledala a postavila se vám předníma nohama na prsa. Neboť tak jí káže zděděný pud.

Každý, i nejvyšším rozumem nadaný tvor má své koníčky a nenávisť. Arne Novák¹ by za nic na světě nevzal do ruky telefon; Ferdinand

¹ Arne Novák (1880–1939), lit. kritik a historik, spisovatel. *Pozn. red.*

Peroutka² chová živelný odpor k prozódii a František³ Langer k mystice; jiní lidé nemohou snést skřípání nože na talíři a jiní moderní hudbu; slečna Hásková nesnáší Hilara a jedna paní by se ani za svět nepřiblížila k obyčejné krávě. Minda cítí elementární a tajemnou hrůzu z motocyklů. Jiné hluky nese se zřejmou nelibostí, ale hrčení motocyklu v ní budí šílenou paniku, jakou cítí kostelník z živého d'ábla. Má čubička není moderních názorů; nemá ráda ty zatracené mašiny a vynálezy, jež masa a kostí nemají a ženou si to jako splašené, pekelně a nejdle páchnouce. Má-li nějaké psí náboženství, hraje v něm motocykl roli satana. Každý z nás má na duši své citlivé místo, na kterém mu jaksi nenarostla kůže a chlupy: místečko obnažené a bolestně se třesoucí, které bychom chtěli ukrýti před světem. A vidíš, Mindo, každého dne nám někdo nebo něco sáhne zrovna na toto místo věčně zjitřené. Každého dne obchází za rohem motocykl jako lev řvoucí, hledaje, koho by pohltit. I zalezme střemhlav pod pohovku do nejhlubšího stínu a s očima zavřenýma, třesouce se na celém těle čekajme, až se ta bestiální věc přežene. A pak, když je dlouho ticho a jen pero a papír šustí obvyklým skřípěním, vysouká se Minda s rozpačitým úsměvem ze svého kouta a drobet vrtí ocáskem, jako by se styděla za svou slabost: „To... to já jen tak, to nic není; člověče, pohlad' mě po hlavě.“

Sedni si, Mindo, a slyš: JE TRÉ PŘIKÁZÁNÍ:

1. Poslouchati budeš.
2. Čistotu zachovávatí budeš doma i na schodech.
3. Sežereš, co ti dám.

Tato tři přikázání mají původ božský a dána jsou psímu rodu, aby byl vyznamenán nad ostatní hovada polní. Kdo jich nedbá, bude ztracen a uvržen do pekla, kde není žádných pohovek a kde d'áblové na motocyklech po celý den pronásledují hříšné psí duše.

² Ferdinand Peroutka (1895–1978), novinář a spisovatel. *Pozn. red.*

³ František Langer (1888–1965), spisovatel a vojenský lékař. *Pozn. red.*

Krom těchto těžkých hříchů jsou dále hříchy všední, k nimž náleží:

Sežrati šle svého pána.

Skákat na svého pána, když máš tlapičky zabláčené.

Štěkat, když tvůj pán píše.

Bryndat svou polévku po podlaze.

Vyběhnout na ulici.

Honit kočku po posteli.

Čuchat k mému talíři.

Kousat koberce.

Kácet různé předměty.

Nosit domů staré kosti.

Olíznout nos svého pána.

Hrabat v květinových záhonech.

Odnášet punčochy svého pána.

Pes, který plní i tyto zákony a předpisy, nabývá zvláštní důstojnosti a je velmi ctěn; proto také bývá tlustý jako děkan nebo jako ředitel banky, a nikoliv vychrtlý jako lidé, kteří své síly vymrhávají v prostopášnostech, marném usilování, ctižádosti a nekázni.

Avšak je jedno nenapsané psí přikázání, které praví: Milovati budeš pána svého. – Někteří velmi vážní lidé, jako Otokar Březina, spatřují v psí oddanosti známku nízké a otrocké povahy. I namítám proti tomu, že pod otrockou povahou si nemůžeme představit něco tak překypujícího a entuziastického, jako je povaha psí. Neměl jsem nikdy otroka, ale myslím, že je nebo má to být tvor velmi ukázněný, tichošlápský a rezervovaný, jenž nevyrazí ze sebe výkřiky radosti, když spatří svého pána, nekouše ho do rukou, neobjímá ho, neskáče po něm a vůbec neprojevuje nezkrotné nadšení a frenetickou radost, když se jeho pán vrací z redakce nebo odjinud. Nade všecka zvířata i nad lidi je pes nadán zvláštní silou radosti i žalu. Nedovedu si představit, že by se třeba konceptní praktikant vrhl s hlučnou radostí na krk sekčnímu šéfovi nebo že by se farář radostí svíjel na zemi, hrabaje všemi čtyřmi do vzduchu,

když na něho promluví biskup. Pravím, lidé mají k svým pánům poměr služebný a zachmuřený, kdežto pes má k svému pánu vztah náruživý a bezohledné lásky. Snad je v tom prastarý duch smečky, vášnivá družnost tvora, ve kterém žije pud tovaryšství. Člověče, povídá takový psí pohled, já nemám nic než tebe; ale koukej, my dva jsme báječná psí smečka, vid'?

Opovržení: ano, to je to slovo. Nikoliv s nepřátelstvím, ale s distingovaným opovržením pohlíží kočka na psa, tvora hřmotného a jaksi plebejského; jedná s ním s povýšenou a ironickou převahou; je to převaha bytosti samotářské nad duchem smečky. Toto veliké, ježaté a hlučné zvíře kvílí jako miminko, je-li necháno o samotě, a může se přetrhnout radostí, pustí-li je pán k sobě. Jaká slabost, myslí si kočka, zvedajíc obočí; já, co se mne týče, stačím sobě sama a dělám, co chci; a hlavně nedávám tak najevo své city, neboť to se nesluší.

Načež vstane a dá Mindě pár sametových ťafek přes její lesklý a vlhký čenich.

Jsouc ještě bezmála štěnětem, neví Minda, co si počít s gumovou ohebností své páteře a délkou svých tlap; někdy ji tento nadbytek pružnosti dělá neobratnou a uvádí ji do rozpaků jako dívku v pubertě. Ale jsou chvíle – zejména za měsíčních večerů a když se na ni dívá plotem sousedův Astor –, kdy do ní vjede opojení pohybu. Tu počne skákat a točit se, křepčit a kroužit s hlavou k nebi, unášena jakýmsi úchvatným rytmem. Je to strašně podobno Dalcrozově škole⁴ nebo čarování rusa-
lek. Minda tančí.

Chovatel psů, stejně jako zahradník, státník, otec rodiny a ještě někteří jiní lidé, musí myslet na budoucnost. Když jsem počal pěstovat svou čubičku, myslel jsem samozřejmě na její budoucnost; nejdřív jsem se ptal všech přátel a známých, nechtějí-li dostat krásné a čistokrevné airdalské štěně. Skutečně asi čtrnáct lidí rázem zatoužilo po huňatém štěněti bezvadné rasy a chtělo si pro ně hned přijít; řekl jsem jim, že to

⁴ Metoda rytmické gymnastiky nazvaná po jejím vynálezci franc. pedagogovi Dalcrozovi. *Pozn. red.*

bude až asi za rok, až má fenka dospěje. I vysmáli se mi řkouce, že za rok, to je jako nikdy.

Za druhé jsem se rozhlížel v okolí po statném, inteligentním a čisto-krevném otci svých příštích štěňat. Zjistil jsem asi čtyři pěkné airdaly a hleděl jsem si získat jejich důvěry. Mimoto jsem trochu studoval otázku křížení, pokrevních svazků a podobných věcí; ale jelikož to jsou vědecké problémy, rozcházejí se v nich všechny autority přímo diametrálně. I rozhodl jsem se, že se vyhnu všem sporným otázkám odborné plemenitby a ožením za rok Mindu s tím airdalem, co tam v té žluté vile tak pěkně a vesele vyplazuje jazyk. Zatímco jsem takto přemítal, drbala si Minda blechy, zívala a vrtěla ocáskem, nijak nezatížena problémy svého příštího mateřství.

Říkám vám, správná plemenitba je nejzajímavější stránka v chovu psů; je o tom spousta subtilní a učené literatury, a chcete-li se jen trochu teoreticky připravit, ocitáte se na prahu tajemných a velikých věcí, kterým se říká eugenika⁵. Proč bychom nezkusili řídit běh přírody a uložit jí vyšší úkoly? Proč nepřipravit zrození Nadpsa? Můžeme získat zkušeností, které jednou přeneseme na chov člověka; beztoho se nám vytýká nedostatek důvěry v lepší příští lidského rodu. Dobrá; pamatuj si, Mindo, že jsi určena k velikým věcem.

Nuže, chcete-li pěstovat čistý chov psů a máte-li vhodnou fenku, dbejte především toho, aby se vám nezaběhla na ulici; střežte ji pečlivě, jako jsem činil já, nepouštějte ji z řemínku, dávejte jí lehkou dietu, rozptylujte ji, poučujte ji, hlídejte ji jako oko v hlavě; toť vše. Budete na svých procházkách obtěžováni všemi psy, které potkáte; někdy jich půjde za vámi celý průvod, i budete je zahánět holí a pokřikem, zatímco vaše fenka poběží podle vás jako hodné děvčátko, za nikým se neohlížeje, nevědomá a líbezná. Jdeš, starý světáku! Táhneš, ničemo foxteriére! Klid' se, cynický vlčáku! Fuj, ratlíku tenkonohý a třasořitný! Pryč, zrzavé psisko hlídačovo! Hybaj, nestydo! Mindo, to jsou sprostí chlapi, vid'? Počkej, budu ti vypravovat o pěkném airdalovi, co vyplazuje za

⁵ Nauka o zlepšování dědičného základu populace. Pozn. red.

plotem jazyk; je ti ježatý jako bůh, zrzavý jako slunce, na hřbetě černý jako havran, a oči, oči má jako trnky. Zatracená bando! Jedeš, ty hanebníku! Mindo, doufám, že si vážíš sama sebe; máš dobře, že ty dareby ignoruješ; víš, jsi ještě příliš mladá, a pak tahle holota není vůbec pro tebe. Pojď raději domů.

Nu co, co bys chtěla? Pohladit po hlavě? Poplácat po zádech? Jít ven? Cože, žrát? Upozorňuji tě, Mindo, že žereš příliš mnoho. Koukej, jaký už máš široký hřbet; a dostáváš břicho. Hej, domácí lidé, nepřekrmujte mi tak to ubohé zvířátko! Copak nevidíte, že ztrácí figuru? Kdepak jsou ty propadlé boky a vysoký břich, kdepak je ten úzký a kostnatý zadek? Fuj, Mindo, fuj! To máš z toho, že jsi takový lenoch; jdi, jdi do zahrádky, tanči, hoň si trapez svého ocásku, dělej víc pohybu, cvič! Poslechni, nesmíš mi ztloustnout; budeš pak dýchavičná a sentimentální; ode dneška ti budu odměřovat jídlo sám.

„Poslouchejte,“ řekl mi jeden člověk, který si myslí, že všemu rozumí, „vždyť vaše fenka bude mít štěňata. Koukejte, už skoro vláčí břicho po zemi.“

„Kdepak,“ bránil jsem ji. „To je jen sádlo. Nemáte ponětí, co toho ta bestie sežere. A pak se válí celý den na pohovce. To je od toho.“

„Hm,“ řekl ten člověk. „A copak ty struky?“

Vysmál jsem se mu. Věc je prostě absurdní. Minda nikdy nebyla sama než pár minut na zahrádce, a to ještě za naprosté opatrnosti.

Až po čase mi to řekl soused. Prý to viděl na vlastní oči. Prý to byl čistokrevný stájový pinč z nejbližšího sousedství.

Jakživ nepochopím, jak a kdy se to mohlo stát; avšak nutno se sklonit před fakty. Darebná, lehkomyšlná fenka, tedy s německým pinčem ses zahodila, ty, anglická airdalka? S pinčem bílým a strakatým, o polovičku menším, než jsi ty? Fuj, styď se! Cože, ty ještě vrtíš ocáskem a nastavuješ strapatou hlavu? Nechci tě ani vidět! Zalez, ty svedená, neposlušná, pošetilá samičko? Není ti ještě ani rok, a ty takhle! Koukej, jak vypadáš: prohnutá v bedrech, s páteří vyčnělou jako koza, nemotorná a rozviklaná; už se nemůžeš stočit dokolečka a vzdychajíc, těžce, unaveně sedáš na zadek; díváš se na mne, jako bych ti mohl po-

moci. Co, je ti nějak divně a tuze vážně? Nu, nic si z toho nedělej; příroda je mocná a těžko se stavět proti ní. Ostatně víš, stájový pinč a airdale jsou z jednoho rodu pinčů; oba jsou ježatí a vousatí – kdož ví, snad zrodíš bílé airdaly nebo zrzavé stájové pinče s černou dečkou na zádech. Bude to třeba nový druh; stvoříš novou rasu airpinčů nebo pinčdalů. Nu, pojď sem, ty hloupá; můžeš mi položit hlavu do klína.

Jednoho rána to z Mindiny boudy začalo pištět a kvíkat. Mindo, Mindo, co je to? Co se to pod tebou hemží? Minda dává najevo krajní zdrcečnost a zkroušenost. Člověče, odpusť mi, že jsem udělala tak velkou hromádku! Po čtyřiaadvacet hodin ji nelze dostat z boudy ven; jen nějaké krysí ocásky jí couhají zpod břicha – jsou čtyři nebo jich je pět? Minda nepřipustí, aby je někdo spočítal; chňapá po ruce, která sahá do boudy, a spíš bys ji uškrtil, než bys ji vytáhl za obojek z boudy.

Teprve nazítří vyšla dobrovolně ven.

Bylo jich osm, těch štěnat. A byli to samí čistokrevní, hladcí, černí dobrmani.

Když jich je osm, musíme nějaké utratit. Hej, páni zedníci, kdo z vás by mohl utopit pár slepých štěnat?

Zedník trochu zbledl a řekl: „Kdepak, to jsem já nikdy nedělal.“

Páni betonáři, vy jste takoví chlapíci; mohl by některý z vás utopit pár štěnat?

„To já nemožu,“ řekl betonář. „Já na to nemám to srdce.“

Nakonec je utopil mladý zahradník s dívčíma očima.

Nyní tedy Minda kojí své dva zbylé dobrmánky; je na ně pyšná, jak náleží, a líže jejich pitomé, černé, lesklé hlavičky se žlutými tečkami nad očima. Mindo, propána, kdes je vzala?

Minda vrtí ocáskem se zvláštní a hrdou radostí.

Iris

Jednoho dne jsem ji (neboť je to fenka) dostal i s poetickým jménem Iris; od té doby slyší nejen na jméno Iris, nýbrž také Iréna, Ryska, Rézinka, Narcisek, Tulipánek, Mišpule, Darebnice, Costoprovedla a mnohá jiná jména, při kterých zatřepe tím střapečkem vzadu a lehne si na znamení oddanosti na záda. Její někdejší pán mne upozornil, že honí slepice, husy a listonoše a chodí do kurníku krást vejce; listonoše honí podnes, ale protože nemám kurník, krade aspoň cukr, mýdlo, uhlí, kolíky na prádlo, provázky, papíry a co tak najde. Jinak je velmi hodná a neškodná, až na tři výjimky. 1. s vášnivou a překotnou radostí honí vše, co se hýbe, jako automobily, vojáky, kočky, holuby, spěchající lidi a podobně – to byste ani nevěřili: najdou se lidé, kteří nadávají, když je má čubička chytne za kalhoty; 2. vše, co se nehýbe, horlivě ohryzává, jako například koberce, židle, boty, kartáče, jakož i všeho druhu náradí a náčiní; 3. dělá jen to, co je jí zakázáno; chceme-li, aby šla domů, musíme dělat, jako bychom ji vyháněli ven; chceme-li, aby sežrala suchou kůrku chleba, musíme se tvářit, že jsme odhodláni tu kůrku před ní hájit do poslední kapky krve; načež ji s frenetickou chutí slupne, vítězně a provokativně vrtíc ocáskem.

Abyste věděli, je to ostnosrstá foxteriérka, kteréžto jméno označuje bytost velmi chlupatou a čupřinatou, všemi směry zježenou a kudrnatou, s očima (čili odborněji řečeno světly) jako žetové kuličky, vousatou, mlsnou, taškářskou a podšitou, doposud nezkrocenou, neuctivou, občas sentimentální a většinou svéhlavou. Velmi brzo si zvykla na to, že ona je paní v domě; kolébajíc se v bocích (což zřejmě považuje za zvláště elegantní a důstojné), obchází celý dům a zaškrabe na ty nebo ony dveře; i musíme jí otevřít, a tu vpluje dovnitř a rozhlédne se, jako by se dívala lorňonem, sedne si do lenošky, chvíli se dívá oknem, zívne a jde zase zaškrabat na dveře: Otevři, člověče, já musím dohlídnout v kuchy-

ni; a pak abych se šla mrknout, co dělá kočka, – ha, někdo zvoní, pusť honem, musím přece vědět, kdo to ke mně přišel.

O hlídání má své vlastní názory: ke každému, kdo přijde, se zvědavě hrne a ihned s ním zapřádá bližší známost; teprve když odchází, začne na něho rozlíceně dorážet a chytá ho za lýtko, což musíme znovu a znovu každému vysvětlovat jako oblíbený a nevinný žert. Jednomu (tehdy aktivnímu) ministrovi čuchla pozorně k botě a pak se mu bez okolků vyhoupla na klín; jiné ctihodné návštěvě, která se vyklonila z okna, vyskočila na záda a sedla si mu obkročmo na krk. Nezřízeně ji baví, když osoby takto poctěné počnou horlivě ujišťovat, že mají zvířata strašně rádi. Jednou se vloudila do sousedního domu, sežrala slůvce perníkové srdce od milého, stahala povlaky a ubrusy, skočila paní domu na postel a nechala na ní svou nectnou památku; pak se vrátila domů, záříc uspokojením. Vidí-li mne na zahrádce dloubat v půdě, chce mi ukázat, že to dovede také, a hrabe na záhonku, až půda lítá; tahá ze země čerstvě zasazené sazeničky a považuje za vrcholný požitok, když kličkuje po trávníku s takovou sazenicí v hubě a já ji honím, strašlivě klna a metaje po ní čepicí, lopatkou a co tak je po ruce. Má svůj světový názor, který by asi vyjádřila slovy, že svět je psina.

Její poměr ke kočce je těžko definovatelný: má ji strašně ráda a něžně ji očišťává; hodiny se vydrží na ni dívat upřeným a náruživým pohledem přátelství, ale jen potud, pokud se kočka nehýbe. Jakmile se kočka pohne, musí ji Iris honit. Musí prostě. Pak nastane šílený let po bytě, po zahradě, po záhonech, zakončený krátkou, ale krvavou bitvou: dva odvěcí nepřátelé blýskají na sebe očima, Iris nadšená bojem a s čumákem zkrvaveným, kočka hluboce burácející a nervózně potrhující ocasem. Za hodinu se sejdou doma, kočka se plavně a měkce otre o psa a Iris k ní delikátně přivoní, jako by abatyše políbila na čelo dívku. Ale běda ti, čičo, kdybys udělala krok o poznání rychlejší! Věz, že nejsilnější pud psa je běžet, střemhlav vyrazit a honit všechno, co ubíhá. Musí to dělat: nepohrdej jím proto; nemůže za to, že je překotný, hluchý, zbrklý a jaksi lidový. Víš, macku, každý z nás, každý z nás je jiný a podivný; nic naplat, musíme mít se sebou trpělivost.

Ten poměr se změnil, když kočka Pudlenka dostala koťata. Už samo kotění vzbudilo v Irisce nesmírný zájem a jakousi ženskou solidaritu; chtěla být při tom; chtěla rodit s sebou. Když kočka rodička poprvé opustila svůj mateřský košík, pustili jsme Iris ke koťatům; třásla se vzrušením nad těmi pištícími, slepými mlád'aty, užaslá a zmatená, a něco v ní usilovně pracovalo; jako náměsíčná vlezla do košíku a nastavila koťatům knoflíčky svého břicha. Od té chvíle v ní vypukla náruživá mateřská žárlivost; vystrkovala čumákem kojící matku z košíku a sama uléhala ke koťatům, pyšná a blažená mateřskou iluzí. Kočka ji nechávala dělat chůvu; mžourala na ni ospale a shovívavě, jako by chtěla říci: Počkej, však tě to přejde, až ty budeš mít koťata; kdybys věděla, jak mám vytahané struky, záda mě bolí, jsem celá pomačkaná. – Načež zívla a zůstavila svou rodinu mateřské frenezii⁶ fenky foxteriérky.

Její mateřské city se vztahují také k malým dětem, které olizuje a chce kojit; dále k vycpaným medvídkům a dětským panenkám. Avšak nemyslete si, na psech jí nezáleží; chce jenom mít děti. Přijímá zdvořilosti vlčáků; nenávidí boxery; může si ukrotit hlavu za pejsky své rasy; ba i barzoje a leonbergy uznává za psy, ale většinou dává přednost nám lidem před nejkrásnějším psem. Její instinkty jsou zmateny; zdá se, že se počítá spíš mezi lidi nežli mezi psy. Vrtí-li se po celý boží den kolem svých lidí, neračte to pokládat za projev poddanství; je to jen fanatická družnost; jakmile se nažere a vyspí, chce mít svého člověka, aby si s ním hrála. Je-li ponechána sama sobě, většinou dřímá, drbe se nebo zpracovává v sobě jakousi prastarou psí dumu; hraje si, jen když je v kontaktu s člověkem; nemá-li spoluhráče, potřebuje aspoň diváka, aby honila kamínek, tančila s větvičkou v hubě nebo lítala bláznivým kalupem v tajemných kruzích a osmičkách. Pes o samotě je stejně vážný jako lev, had nebo přednosta úřadu; jeho humor a hravost propuká jen ve společenství s člověkem, což poznat náleží k přírodopisu psa i k přírodopisu humoru.

Jak se to loni na podzim stalo, zůstane už asi nevysvětleno. Zkrátka lidé věci znali mi řekli, že Iris nesmí mít dvakrát do roka štěňata, že prý by

⁶ Bouřlivé nadšení. Pozn. red.

dostala souchotiny nebo co. Dobrá, když tedy přišel čas, kdy byla na místě opatrnost, byla Iris podrobena přísnému dohledu, oddělena od všech lákadel dnešního zkaženého světa a všude provázena jako klášterní schovanka. Ani na chvíli nebyla sama; pořád měla kolem sebe člověka, který ji bavil, který jí házel kamínky, který se s ní honil po trávníku, aby ji rozptýlil. Načež po osm neděl vážněla a tloustla, a posledního dne zalezla do boudy, kde přivedla na svět čtyři štěňata. Jakživ nepochopím, jak se to mohlo stát; příroda je mocná. Pokud vůbec mohlo být nějaké podezření, padalo by jen na sousedova vlčáka, velikého jako tele, nebo na sousedního stájového pinče, ctihodného starce, který se už nezajímá o nic jiného než o dobrou kuchyni a své chronické potíže s prostatou. Oba případy jsou krajně pravděpodobné; v obou případech budou ovšem štěňata ohavní zmetkové a bastardi, které nechám utopit, najdu-li totiž někoho, kdo by byl schopen to udělat.

Nuže, opakuji znovu: příroda je mocná a tajemná. Štěňata zrozená tímto nelegálním způsobem se zvláštní hříčkou přírody vyvedla v tak dokonalé a čistokrevné foxteriéry, že je po nějakém týdnu zvěrolékař odhadl na neslýchanou cenu, za jakou byste dostali jednoleté hříbě nebo ojetý motocykl. Ponechal jsem naživu jen dvě z nich; z ohledu na abecední pořad dostala jména Celda a Citrónek. Mám už své zkušenosti se štěňaty; jsou dva obecné zákony – odporují-li si trochu, nemohu za to já, nýbrž štěňata.

1. Všechna štěňata jsou stejná; všechna se rodí se stejnými zvyky a rostou podle stejných pravidel hry. Všechna vlezou, kam nepatří, dělají sedmdesát sedm loužiček za den, trhají lidem punčochy, žerou, co nemají, například židle, provázky, mýdlo, koberce a prsty, spí v koši s čistým prádlem, každých pět minut volají o pomoc, učí se štěkat a jsou tiše jen tehdy, dělají-li nějakou nenapravitelnou škodu. To vše je neodvratný přírodní zákon, platný pro všechna štěňata na světě.

2. Naproti tomu každé štěně je od narození jiné co do masky, schopností a duševního habitu. Jedno štěně se narodí jako tvor uvážlivý a přemítavý; druhé je od prvního dne rváč, lehkomyslník a dobyvatel; třetí je kvílivý a věčně uražený sebemilec; čtvrté je dobrák a klid'as.

Jsou mezi štěňata letory cholerické, melancholické, sangvinické i flegmatické; charaktery pyknické i rozpolcené, hrdinné i rošťácké; jsou štěňata činu i štěňata sentimentální, náтуры achillovské i odyseovské, temperamenty horké i chladné, osobnosti uzavřené i povahy družné. Všechna štěňata dělají totéž, ale každé jinak. Věčná je stejnost a nekonečná rozmanitost všeho, co žije.

Je však i zákon, který řídí osudy pěstitelů štěňat. První stadium, dokud jsou štěňata slepá a přisátá k mamince, se omezuje na roztržitou návštěvu a několik blahovolných slov k zářící rodičce. V druhém stadiu rychle stoupá křivka zájmu; pěstitel hlaholí, že tahle štěňata jakživ nedá z domu, že tak rozkošná štěňata, jako jsou právě ta štěňata, dosud v dějinách lidstva nebyla a že si je nechá pro sebe a basta. Konečně v třetím stadiu píše nebo telefonuje řečený pěstitel lidem, kterým v prvním stadiu svá štěňata přislíbil, aby si honem, ale honem poslali pro své štěně, „víte, abyste nepřišel o tu radost, ono vám je teď tak strašně roztomilé, ale to si je musíte odnést ještě dnes, abyste toho užil“. Skoro vždy jsou štěňata dávána darem s nápadným a skoro horečným chvatem a překotným ujišťováním, že je to zázračně hodné a milé zvířátko, které nemyslí na nic, než jak by svému pánovi udělalo radost. Naproti tomu nový majitel řečeného štěněte, oblažen tím, že mu to milé zvířátko olízlo nos a začalo žvýkat ucho, propuká ve výrazy nadšení a trvalé vděčnosti a nápadně rychle se poroučí, aby si to dárce snad ještě nerozmyslil. Dárce pak za ním dojatě zavře dveře a vydechne: „Zaplať pánbůh, už je to pryč.“

I nový majitel štěněte prodělává určitý vývoj, předem napsaný v knize osudu. První dny je prostě nadšen vším, co to skvělé zvířátko dělá. „Máme ho všichni strašně rádi,“ hlásí pěstiteli, „už si na nás zvyklo, nechce spát jinde než v naší posteli; dal jsem mu své domácí střevíce na hraní, a jak vám dovede kousat! a jak mu chutná! a jak na těch svých malých nožičkách honí slepice! a jakou má svou vůli! a jak je živé! My jsme vám tak vděční –“

Po čtrnácti dnech: „Poslyšte, to je vám ohromný rošťák; člověk aby se s ním celý den zabýval... Považte si, chce spát jen na posteli... Já ho

už chtěl z té postele shodit, ale on mne kousl... Já bych mu někdy nařezal, ale on si to nenechá líbit – Ó, někdy už je čistotný, já myslím, že si na to zvykne, nemyslíte?“

Po dalších čtrnácti dnech nový majitel rozpačitě pokašlává, jako by vám se vši šetrností říkal něco nemilého o vašich dětech: „My už nevíme, co s ním máme dělat; je už takhle veliký a dělá si, co chce. – Já bych ho rád naučil chodit na řemínku, ale on by se snad uškrtil – Honí děti... Sežral mně kus koberce... Prosím vás, co s ním máme dělat?“

Toto je dosavadní historie generace C:

C1 (u mladé paní): Strašně milý. Kouše do nosu. Sežral hospodyní střevíc. Sežral závoj. Roste jako z vody. Má červíčky. Sežral další střevíc a punčochu. Každý jej hlasitě obdivuje. Byl přejat autem. Sežral panin klobouk a nemůže jej strávit. Je strašně živý. Byl dán do psí polepšovny. Za tři neděle se vrátil vychován: chodí na řemínku, umí panáčkovat a žere mň střevíců.

C2 (u lékaře): Strašně milý. Celý den se chová na klíně. Sežral pacientovi v čekárně klobouk. Další klobouk. Ještě jeden klobouk. Dán na zahradu, ale vyhrabuje všechny sazenice. Uhájil dente unguibusque² své výhradní a nezadatelné právo na postel. Honí sousedovy slepice. Chytá pacienty za lýtka. Za trest zavřen na plochou střechu domu, sežral ji, nebo aspoň do ní prokousal díru. Nabídnut na výchovu hajnému; po krátkém seznámení se dal hajný na ústup, chabě namítaje, že teď by neměl na pejsánka pokdy, protože prý musí dohlížet na vysazování lesních kultur. Nyní je C2 naprostým pánem domu i zahrady; přistoupili k němu někdo s šetrnými námitkami, vycení zuby a uhájí své stánovisko. Jeho další budoucnost je zatím nepředvídatelná; ale myslím, že se nedá. Je to právě nesmírně čistokrevný pejsek. Pane, to je rasa!

Ne, Iris, tentokrát to nejde. Nesmíš jít na krok sama. Víš, my to s tebou myslíme dobře. Nic si z toho nedělej, i my lidé máme svá trápení. Lehni si u mých nohou a buď smutná. Spi, prospí to zatrápené jaro.

² Zuby nehty (drápy). Pozn. red.

Ben, Bijou, Blackie a Bibi

Když se naplnil čas a ukázala se jistá znamení na nebi i na zemi, ohlásil jsem své fence Iris, že nebudu klásti překážek jejímu štěstí a že jí dám chotě, jaký je jí hoden; že ovšem žádám, aby bylo matrimonium rite consummatum, torus conjugalis, pater certus⁸ a zkrátka všechno v pořádku. Iris zavrtěla ocáskem, výrazně tím dávajíc najevo: Pane, staň se tvá vůle, ale honem!

Potom přišel ke mně jeden pán, chovatel cenou poctěného zvířete z dynastie hrubosrstých foxteriérů, jménem Bube von Plessberg, zapsaný pod č. 193 D. F. St. B. 12233, M. F. T. 371/II (totiž ten pejsek, ne ten pán), a zeptal se mne přísně, mám-li rodokmen. Přiznal jsem se, že ne, že můj dědeček byl sedlák; přes tento nedostatek rodokmenu uznal Irisku za vhodnou partii pro svého svěřence, chvále její světa, slechy, masku, běhy a jiné stránky její povahy. Nazítrí přivedl urozeného ženicha a představil jej mé fence. Iris počala nadšeně lítat jako šíp, pokud si lze představit šíp chlupatý, kličkující a točící se dokolečka; bylo to vyzvání: Pojd', dvoř se mi, chytej, hoň; pojd', budeme si hrát na zelené louce; poletíme nekonečným prostorem, až se nám budou uši třepat; ach, jak jsi krásný, můj princi! Načež on (totiž ten pán, nikoliv ten pes) zabručel, že to nejde, že by se mu Bubík udýchal; pak sevřel vzpouzející se fenku mezi koleny a přitáhl k ní mladého manžela za obojek. Myslím, že Iris byla dotčena ve svých nejjemnějších citech, ale je to loajální pejsek; chovala se vzorně. Vidíš, to jsou takzvaná manželská pouta: mít hlavu sevřenu mezi koleny.

Pak začala ztrácet humor a chlupy; byla zahloubaná do sebe a chvílemi jí bylo špatně; olezlá, s těžkými boky a hřbetem kostnatým – To vypadám, člověče! Že jsem o tři roky starší? Ach, kde je mé mládí! Všecko je v tahu... i ten bílý, kudrnatý hoch s uchem černým jako uhel...

⁸ Manželství platně uzavřené, lože manželské, otec známý. *Pozn. red.*

Nato zoufale vzdychla a šla se nažrat. Jednoho dne zalezla do své boudy – je to místo hanby; zalézá do ní, jen když je bita a myslí si, že se jí stala křivda; tedy zalezla do boudy a nevynořila se z ní, ani když jsme nejsladšími hlasy volali kočku. Po několika hodinách přišly domácí ženské a zvěstovaly zářice – ženské při takových okolnostech vždycky září –, že máme štěňátka. Odhad jejich počtu kolísal mezi dvěma a čtrnácti, neboť Iris k nim nikoho nepustila; bylo jen vidět, že se tam hemží nějaké černé a bílé skvrny. Po dvou dnech se ukázalo, že jsou čtyři.

Kdybych byl včas měl nápad, abych po vzoru našich předků po denní práci těžkou rukou zapisoval do starého kancionálu důležité rodinné události, vypadala by tato kronika asi takto:

5. den: Už dovedou nejen pištět, ale také broukat, vrnět, kvičet a mlaskat. To černé přelezlo v boudě z kouta do kouta, hlasitě pištíc nad svou odvahou. Jinak leží na jedné hromádce nebo jsou přisáty k matčinu břichu, jež přitom našlapávají a hnětou předními tlapkami. Z toho je vidět moudrost přírody.

6. den: To černé vypadlo z boudy; dalo se to čekat, bylo příliš podnikavé. Bude to silný a statečný pes, neboť vířskalo přitom pronikavě jako zařezávané sele.

7. den: Počínají chápat rodinné vztahy: jedno odstrkuje druhé od matčiných struků.

9. den: Zdá se, že se perou.

10. den: To bílé s černým monoklem otevřelo levé oko.

11. den: Už jsou otevřeny všechny oči kromě jednoho. Proč mají tak veliké hlavy?

12. den: Mají břítka jako bubny. Ustavičně vypadávají z boudy, strašně křičíce. Hlasy mají mohutné. Ten s tříbarevnými ušima zaštěkal!

14. den: Dnes jim Bubíkův pán kupíroval ocásky; nemohl jsem se na to dívat. Pak tam zůstaly ležet čtyři bílé ocásky, něžnější než dívčí malíček. Chtěl bych je schovat a později dát každému štěněti jeho ocásek na památku; ale bojím se, že by je sežrali. Nechám je zakopat. (Ty ocásky.)

15. den: Už dělají loužičky. Tím se začíná jejich samostatný život.

Byl bych takto mohl den po dni zaznamenávat jejich pokroky po stránce intelektuální a mravní: kdy počali štěkat a vrčet, vyskakovat z boudy, hopsat po schodech, honit se s hrozným rykem, do všeho koustat, do všeho strkat nos, vlézat do každé díry, spát na každém klíně a vůbec se chovat tak, jako se chovala štěňata už za časů moudrého krále Jiříka z Poděbrad.

Avšak zameškal jsem znamenat tento povlovný vývoj událostí, a tak se stalo, že jednoho božího dne ve mně vyvstala hrozná představa, že můj dům i zahrada jsou zaplaveny čtyřiceti čtyřmi tisíci štěňat: z každého kouta ryčel řev bratrské rvačky; z každé díry čouhala ježatá hlava štěkající chlapeckým diskantem nebo prchající ocásek; na každé nohavici při každém kroku mně visel hrozen vrčících a kousajících štěňat; každý člen domácnosti chodil s plnou náručí štěňat; v každém koši a hrnci, na každé utěrce, v každém střevíci a klobouku spala hromádka bílých a černých štěňat. Nebylo kam postavit nohu: buď se tam hemžilo štěně, nebo tam byla loužička; nejčastěji oboje. Nebylo možno se dopočítat; vzal jsem si všechny čtyři kusy do pokoje; když jsem je za půl minuty počítal, byla tam čtyři štěňata, ale pět loužiček. Říkám vám, takové štěně je div přírody; je to nevyčerpatelný zdroj zábavy a loužiček. Věc by se měla vyzkoumat; myslím, že u temeniště všech řek (nebo aspoň těch velikých) je hájovna, kde hajný chová čubu (jmenuje se Dora, Flóra, Diana, Sylva či Amina) s devíti štěňaty.

První, kdo ustoupil před touto katastrofální záplavou štěňat, byla sama Iris, vyschlá jako lunt a s břichem do krvava vysátým; učila je sice veškerým psím předmětům, a to jednak povinným (pronásledovat, útočit, popadnout protivníka za týl, hrabat v záhonech, odnášet všechny předměty, hryzat všechno, co se nehýbe), jednak nepovinným (tančit, honit si ocásek, drápat se lidem na klín, prolézat plotem k sousedům atd.); ale když skončila své přednášky, uchýlila se do některého pokoje a zavřela se tam, vybíhající, jenom když některé z jejich čtyřiceti čtyř tisíc dětí zaječelo příliš zoufale. Nu, nic se nestalo; to se jenom Ben zakousl do ocásku Bibimu a Bibi se strašným nářkem a spíláním táhne

vrčícího Bena po devadesáti devíti schodech střemhlav dolů; nebo Blackie strčil hlavu mezi tyčky a teď ji nemůže vyndat; nebo Bijou rozžvýkal drát elektrického vedení a dostal ránu; něco takového se totiž přihází každou osmdesátou šestou vteřinu. V takovém případě Iris přiběhne zvláštním starostlivým poklusem a olíže dotyčné dítě; dotyčné dítě pak zanaříká a zavrčí a horempádem se přisaje k maminčinu knoflíku, který ještě pro tyto okamžiky útěchy uchoval poslední kapičku mléka. Avšak Blackie nestrpí, aby Bibi pil u maminky; vrhne se na něho s válečným rykem a vleče ho za tlapku pryč, čehož použije Ben a pověsí se Blackiemu na ucho. Tu se Iris honem vytratí a uchýlí se do svých komnat.

(Zajisté jste si všimli, že všichni ti čtyři chlapíci mají jméno od B; jsou totiž z druhého vrhu; podle kynologických pravidel dostávají psí generace jména podle abecedního pořádku. Už teď vymyslím jména pro další vrhy; například až budeme u písmene Q, mám připravena jména Quido, Quasimodo, Quovadis, Quítek, Quentlík, Quíčala a Quap; ale největší starosti mi dělá písmeno Ch a Z.)

Na jednu osobu nesmím zapomenout; je to kočka. Okázale ignorovala radostnou událost v rodině; v prvních dnech svého mateřského nadšení a pýchy ji chtěla Iris přinutit, ano přinutit, aby se šla podívat na její dětičky; strkala ji čumákem do boudy, ale kočka s výrazem ošklivosti zamávala ocasem a vznešeně odcházela jako dáma, kterou by někdo nutil, aby se šla podívat k jeskynním lidem. Irisku to zřejmě zamrzelo. „Když nechceš, tak nech tak,“ řekla, a od té doby ze msty vyžírala kočce její miskou.

Pokud nás lidí se týče, byli jsme prostě osypáni všemi B; drápali se nám po nohou, vrhali se s největší rozkoší na naše nosy a zejména uši, učili se na nás přepadat a pronásledovat odpůrce nebo zakousnout se do šíje suponovaného⁹ nepřítele, totiž našich lýtek, cvičili se na našich prstech v hryzáni a obírání kostiček, vysílali v noci hromadné deputace, že chtějí mlíčko s máčenou houskou, mrholili se nám po střevidcích,

⁹ Předpokládaný. Pozn. red.

chtěli se chovat v náručí a na klíně, přičemž všichni na sebe bratrsky žárlili, což se ovšem skončilo obecnou rvačkou a randálem; kam se vrtli, spáchali nějakou škodu nebo hromádku, a když jsi, rozzuřen spravedlivým hněvem, popadl takového provinilce za límec a zvedl do výše, tu on vykulil oči tak nevinně a svěsil tlusté tlapičky s takovým výrazem, že... že... no, zkrátka, pak ti olízl nos, dostal hubičku a mohl zas ťapat za dalším dobrodružstvím. Někdy se stalo, že všech čtyřiačtyřicet tisíc B usnulo; tehdy jsme je s úzkostí chodili počítat, jsou-li všichni; obyčejně jeden chyběl a našel se teprve po dlouhém a horečném hledání spící v popelu, v koši s prádlem nebo v zahradním hydrantu.

Jednoho dne jsem svolal všechny B (jednoho jsem sevřel mezi koleny, dva jsem třímal v rukou a čtvrtý visel na mé kravatě) a ohlásil jsem jim: „Holoto mizerná, čerti, bando a neřádi, takhle to už dál nejde; já vás musím dát z domu. Opatřil jsem vám krásná místa; namluvil jsem čtyřem lidem, že jste nejmírnější a nejlíbeznější zvířátka pod sluncem; já už jsem s vámi za těch osm neděl zkusil dost, teď ať to hledí vydržet jiní.“ Po těchto a jiných povzbuzujících proslovech jsem je poslal do světa. První šel černý rváč a násilník Blackie zároveň s darebou Bijou, co má ten černý monokl; pak šel poťouchlý Ben; poslední odešel zamračený a bručivý Bibi. Zůstali jsme sami. Bylo nám tak nějak smutno. Už nikdy, vzdychli jsme, raději už nikdy nechceme mít štěňata.

Tři dny byla fenka Iris smutná; jednak hledala děti, jednak se styděla, že je tak vychudlá a vypelichaná. Pak na ní vyrazily nové bílé vlásky; tu přišla rozkošně se vrtíc, skočila mi na klín a něco mně šeptala do ucha. Bylo to: „Člověče, já už nejsem maminka, já jsem zase malá holčička; hod' mně kamínek, já si zase budu hrát.“

Dášeňka čili život štěněte

Kapitola 1

Když se to narodilo, bylo to jenom takové bílé nic, do hrsti se to vešlo; ale ažto to mělo pár černých ušisek a vzadu ocásek, uznali jsme, že to je psisko, a protože jsme si přáli mít psí holčičku, dali jsme tomu jméno Dášeňka.

Dokud to bylo bílé nic, bylo to slepé, bez očí, a co se nožiček týče, inu, mělo to dva páry čehosi, čemu se při dobré vůli mohlo říkat nožičky. Ale protože tu ta dobrá vůle byla, byly tu i nožičky, třebaže ještě za mnoho nestály; kdepak, stát se na nich nedalo, takové byly vratké a slaboučké, a s chůzí to byla, holenku, teprve potíž. Když se do toho Dášeňka pořádně obula (totiž ona se neobula, ale vykasala si na to rukávy) (přesněji řečeno, ani rukávy si nevykasala, ale jenom si, jak se říká, plivla do dlaní) (rozumějte mi, ona si ovšem nemohla plivnout do dlaní, protože ještě plivat neuměla a dlaně měla tak maličké, že by si do nich netrefila), zkrátka když se do toho Dášeňka pořádně dala, dokutálela se za půl dne od máminy zadní nohy k mámině noze přední, přičemž se cestou třikrát nakrmila a dvakrát vyspala. Spát a jíst uměla totiž hned od narození, tomu se učit nemusela; proto to dělala horlivě po celý boží den, a myslím, že i v noci, když se na ni nikdo nedíval, spala stejně svědomitě jako ve dne – takové to bylo pilné štěně.

Krom toho uměla pištět; ale jak štěně piští, to nakreslit nedovedu a ukázat bych vám to také nemohl, protože na to nemám dost tenký hlas. I mlaskat uměla Dášeňka od narození, když sála mámino mlíčko, ale víc už nic; jak vidíte, nebylo s ní zprvu mnoho řeči, ale její mamince (jmenuje se Iris a je hrubosrstá foxteriérka) to stačilo: celý den si měla se svým nunátkem Dášeňkou co povídat a šuškat, očichávala ji, líbala a lízala, čistila a jazejkem umývala, česala a hladila, pěstovala ji, krmila ji, laskala ji, hlídala ji, své vlastní huňaté tělíčko jí podestýlala za pol-

šťář, a to se to, panečku, Dášeňce spalo! Abyste věděli, tomu se říká láska mateřská a u lidských maminek je to taky tak, však vy víte. Jenže lidské maminky dobře vědí, co a proč dělají; ale taková psí maminka to neví, jenom cítí, že jí to příroda káže. „Haló, psí paničky,“ káže hlas přírody, „pozor, pokud to vaše maličké je slepé a nanicovaté, pokud se to neumí samo bránit, ba ani se schovat nebo volat o pomoc, nesmíte se od toho ani hnout, to vám povídám; musíte hlídat, svým tělem je krýt, a kdyby se blížil někdo podezřelý, tedy hrr na něj a zadavte ho!“

Iris to vše brala strašně doopravdy, a když se přiblížil jeden podezřelý advokát, běžela ho zadávit a roztrhla mu nohavici; a když se blížil jeden spisovatel (však to byl Josef Kopta), chtěla ho také zadávit a kousla ho do nohy, a jedné ženské osobě roztrhala celé šaty, ba vrhala se útočně i na úřední osoby, jako je listonoš, popelář, elektrikář a ten pán od plynu. Krom toho ohrožovala množství veřejně činných osob, sápala se na jednoho poslance, měla jakési nedorozumění i se strážníkem, a díky své ostražitosti a bojovnosti uchránila svého jedináčka od všech úkladů, nepřátel a zloby světa. Taková psí maminka, pánové, nemá snadný život: lidí je mnoho a všechny pokousat nemůže.

Toho dne, kdy Dášeňka slavila desítidenní výročí svého života, potkala ji první velická událost: když se ráno probudila, shledala k svému úžasu, že vidí – zatím jen na jedno oko, ale ono i jedno oko je, abych tak řekl, veliký krok do světa. Byla tím tak překvapena, že vykvikla, a toto památné kviknutí bylo počátkem psí řeči, která se jmenuje štěkání. Dnes už Dášeňka umí nejenom mluvit, nýbrž i nadávat a pouštět hrůzu; ale tehdy to jen tak vyjeklo, jak když nůž sjede po talíři.

Hlavní ovšem bylo to nové oko; do té doby musela Dášeňka hledat jen čumáčkem, kde má maminka ty dobré knoflíky, co z nich prýští mlíčko; a když se pokoušela lézt, musela před sebou strkat svůj černý a lesklý nos, aby nahmatala, co je před ní. Ba, lidi, takové oko, i když je jen jedno, je znamenitý vynález: jen mrkneš, a víš, ouha, tady je stěna, tuto jakási propast, a to bílé je máma. A když chceš spát, očičko se zaklopí, a dobrou noc, mějte mě rádi. A co abychom se zase probudili? Otvírá se jedno oko, a vida, otvírá se i druhé, mžourá trochu, a už se

vykulí celé; a Dášeňka se od té chvíle dívá na svět dvěma očima a spí na dvě oči, takže už nemusí vospávat tak dlouho a může víc času věnovat tomu, aby se naučila sedět a chodit a ledacos jiného důležitého pro život. Inu, je to pokrok.

Neboť v tu chvíli se ozval opět hlas přírody a kázal: „Ty, Dášeňko, když už máš kukadla, dívej se před sebe a zkus chodit.“ Dášeňka tedy pohnula ouškem, že jako slyší a rozumí, a zkusila chodit. Nejdřív vysunula pravou přední nožičku dopředu, a co teď? „Teď dej dopředu levou zadní,“ napovídal jí hlas přírody. Sláva, povedlo se to. „A teď tu druhou zadní,“ radil hlas přírody, „zadní, povídám, zadní, ne přední! I ty hloupá Dášeňko, vždyťs nechala ještě jednu nožičku vzadu! Počkej, nemůžeš jít dál, pokud si ji nepřitáhneš; povídám, tu pravou zadní si zastrč pod zadeček! Ne, to není nožička, to je ocásek, ocáskem se nedá chodit. To si pamatuj, Dášeňko, o ocásek se nemusíš starat, ten jde sám za nožičkami. Tak co, máš všechny tlapky pohromadě? No sláva, a teď znovu: vysunout pravou přední, hlavu trochu výš, aby tam bylo místo pro nožičky, tak, dobře, teď levou zadní, a teď pravou zadní (ale ne tak daleko od těla, Dášeňko, pod sebe ji musíš dát, pod sebe, aby se ti břicho po zemi neplouhalo), tak, a teď levou přední, výborně, tak vidíš, jak to jde. Teď si chvilku odpočín, a zase znovu: jedna – dvě – tři – čtyři, hlavu nahoru, jedna – dvě – tři – čtyři.“

Kapitola 2

Jak vidíte, děti, dá to hodně práce, a hlas přírody, jemine, to je vám přísný učitel, nic takovému štěněti nesleví. Jenže někdy nemá kdy napovídat, protože musí učit lítat mladého vrabce nebo ukázat housence, které listy žrát a kterých nechat. Tehdy uloží Dášeňce jenom domácí úkol (například přejít v úhlopříčně celou psí boudu z rohu do rohu) a nechá ji, aby se s tím, chudera malá, dřela sama. Dášeňka dává pozor, až jazejček samou pozorností vyplazuje: pravá přední – teď levá zadní (jezusmankote, která vlastně je levá, ta nebo ta?) – a druhá zadní (kdepak já ji mám?) – a co teď? „Špatně,“ volá na ni hlas přírody, celý udý-

chaný, jak učí vrabce lítat, „musíš dělat menší kroky, Dášeňko, a hlavu nahoru a tlapky pěkně pod sebe znovu!“ Copak hlas přírody, tomu se to káže; ale když jsou ty nožičky měkké jako z nití a třesou se jako z rosolu, dělejte s nimi něco! A když máme takový plný bříšek a takovou velikou hlavu, myslíte, že to je malá práce? Dášeňka si sedne zdrčeně uprostřed boudy a fňuká. A tu je máma Iris, těší psí holčičku a dá jí napít; pak obě usnou, ale Dášeňka se hned probouzí, vzpomněla si, že nedodělala domácí úkol, a drápe se rovnou přes mámin hřbet do toho druhého rohu psí boudy. „Dobře, Dášeňko,“ chválí ji hlas přírody, „budeš-li se takhle pilně učit, bude z tebe pejsek rychlý jako vítr.“

To byste nevěřili, co má takové štěně práce: když se neučí chodit, spí; když nespí, učí se sedět (a to není jen tak, pánové: to zase hlas přírody hartusí: „Sed’ rovně, Dášeňko, hlavu nahoru a neohýbej tak záda; pozor, sedíš si na hřbetě, teď zase si sedíš na nožičkách, a kde máš ocásek? Na ocásku si také nesmíš sedět, protože bys jím nemohla vrtět,“ a tak dále – samé napomínání).

A i když štěně spí nebo pije, má přitom za úkol, že musí růst; každý den mají být nohy o něco delší a silnější a krk o něco vytáhlejší a čumáček o něco zvědavější – to víte, když mají růst všechny čtyři nohy najednou, dá to hromadu práce. A na ocásek nezapomenout, aby rostl a sílil a nezůstal takový myší; foxteriéri přec mají mít oháňku silnou jako klacík a švihat jí, až to sviští. A musí se umět stříhat ušima, hýbat ocáskem, hlasitě kvičet a kdesi cosi. Tomu všemu se musí Dášeňka učit. Už umí chodit po nožičkách; pravda, někdy některou nohu ztratí, neví, kde ji má, a musí si sednout, aby ji zase našla a dopočítala se všech čtyř; pravda, někdy se svalí, ale na to už je zařízena celá jako váleček, jen se kutálet. Ale život štěněte je ukrutně složitý: teď zase mu rostou zuby.

Nejdřív byly jako krupičky, ale ныčko nějak rostou do špiček; čím jsou špičatější, tím mocněji propuká v Dášeňce potřeba zaměstnávat se kousáním. Naštěstí jsou na světě věci neobyčejně vhodné ke kousání, například máminy uši nebo lidské prsty; vzácněji se Dášeňce naskytne špička lidského nosu nebo boltec člověčího ucha – dostane-li se k nim,

hryže je s náruživým rozkošnictvím. Nejhůř je na tom matka Iris: má břicho do krve rozkousané Dášeňčinými zuby a rozdrásané jejími drápky; kojí věrně tu malou surovkyni (surovečku, surovnici, surovčici, surovinku – safra, jak by se mělo říkat holčičce od surovce?), ale přitom bolestí mrká. Nic platno, Dášeňko, s mateřskou stravou už bude konec; musíš se začít učit ještě jednomu umění: žrát z misky.

Pojď sem, malá, tady máš misku s mlíčkem. Cože, ty nevíš, co se s tím dělá? Inu, strčí se k tomu čumáček, vyplázne se jazyk, namočí se v tom bílém a honem se zasune zpátky, aby na něm zůstala kapka toho bílého; a to se dělá znovu, bis, repete a da capo¹⁰, až je miska prázdná. Nedívej se tak hloupě, Dášeňko, nic na tom není; nu tak, dej se do toho, alou!

Dášeňka nic, jen poulí oči a třese ocáskem.

Ech, ty hloupá, když to nejde jinak, musím ti do mlíčka strčit tvůj nechápavý nos, chtěj nebo nechtěj: tak! – Dášeňka je zdrcena násilím, které se na ní stalo; má čumáček a vousy smočené v mléce, musí se olíznout jazejkem, a namoutě kutě, ono je to dobré. A teď už ji nic nezdrží: leze sama za tím dobrým bílým, hrne se hlavou a tlapkami do misky, rozlévá mléko po zemi a rousá si v něm všechny čtyři, ba i uši a ocásek; musí přijít máma a olízat ji, ale začátek je učiněn; za pár dní bude už Dášeňka vylizovat misku, jako když bičem mrská, a přitom vůčihledě poroste jako z vody, ba co dím, jako z mléka. Tož si z ní, děti, vemte příklad a pilně jezte, abyste rostly a sílily na duchu i na těle, tak jako to znamenité štěně, jemuž se dostalo jména Dášeňka.

Kapitola 3

Mnoho vody uteklo a zejména mnoho loužiček bylo vyceděno. Dášeňka už není bezmocný uzlíček s třesoucím se ocáskem, nýbrž náramně samostatný, chlupatý a všetečný, zubatý a neposedný, žravý a ničivý tvor. Přírodopisně řečeno, vyvinul se z ní obratlovec (neboť se vrtí jako na

¹⁰ Dvakrát, opakuj od začátku. Pozn. red.

obrtlíku) z čeládky šelem šelmovských a psovitých, podčeled' neposedů, rod šmejdlů, rodina tatrmanů, odrůda tajtrlíků černouchých. Jde si, kam se jí zlíbí; celý dům, celá zahrada, celý vesmír, až kam plot sahá, jsou jejím majetkem. V tomto vesmíru je plno věcí, které je nutno vyzkoušet co do jejich kousatelnosti a případně sežratelnosti; je tu plno tajemných místností, ve kterých lze provádět zajímavé pokusy, kde se nejlíp dělají loužičky. (Dášeňka se rozhodla pro mou pracovnu a její okolí, ale někdy dává přednost jídelně.) Dále je třeba zjišťovat, na čem se nejlíp spí (zvláště na utěrkách, v člověčí náruči, uprostřed kvetoucího záhonu, na smetáku, na čerstvě vyžehleném prádle, v koši, v nákupní tašce, na kozí kůži, na střevících, v pařeníšti, na lopatce se smetím, na rohoži, ba i na zemi). Jsou předměty, které slouží zábavě, například schody, z nichž se lze úspěšně střemhlav skutálet (to je vám psina, myslí si Dášeňka, padajíc po hubě ze schodů); jsou předměty nebezpečné a nevypočitatelné, jako třeba dveře, které ducnou do hlavy nebo skřípnou tlapku či ocásek, když se toho nejmní nadáte. V takovém případě Dášeňka zakvílí, jako by ji na nože bral, a ještě chvíli štká v konejšivé lidské náruči; pak dostane pro útěchu slupnout něco dobrého a jde si zase spadnout ze schodů.

Přes některé špatné zkušenosti je Dášeňka přesvědčena, že se jí nemůže nic stát a že se nad její psí hlavou nevznáší žádné nebezpečí. Neuhne smetáku a s důvěrou čeká, že smeták uhne jí; obyčejně to smeták udělá. Vůbec Dášeňka má příbuzenskou náklonnost ke všemu chluapatému, ať je to smeták, nebo žíně (které rve z pohovek), nebo vlasy lidí, s kterými přichází do bližšího styku. Nevyhne se žádné lidské botě; to je věc člověka, aby se vyhnul štěněti, no ne?

Všichni, kdo žijí v domě, jsou nuceni dílem se vznášet, dílem klást nohy opatrně jako na tenkém ledu; člověk nikdy neví, kdy mu to zoufale zakvíčí pod botou. To byste, pánové, nevěřili, jak je takového štěněte všude plno. V ničem Dášeňka nepočítá se zlou vůlí a různými úklady a nástrahami tohoto světa; třikrát skočila po hlavě do vodní nádrže v zahrádce, protože jí prostě nešlo na rozum, že by ve vesmíru bylo něco, po čem se nedá báječně běhat. Načež byla teple zabalena

a dostala pro útěchu špičku člověčího nosu, aby se z toho leku zotavila kousáním toho nejlepšího, co vůbec je.

Kapitola 4

Ale abychom to brali po pořádku, tedy 1. hlavní, co má Dášeňka na práci, je běhat. Teď už to, panečku, nejsou ty namáhavé a potácivé první kroky, nýbrž sportovní výkony vyššího stupně, jako běh, cval, trysk, skok daleký, skok vysoký, let, hon, kalup, pelášení, sprint, spurt na deset yardů, dále různé pády, jako pád nosmo, hřbetmo, pád na hlavu, kotrmelec v běhu s jedním nebo více přemety, rozběhy s překážkami, běh s handicapem (například s utěrkou v hubě), různé způsoby kutálení, překocení, svalení, přemetů, veletočů a dopadů, útok, útěk, odskok a úprk, zkrátka všechno, co lehká psí atletika obnáší. V tom oboru jí dává lekce její obětavá máma; žene se po zahradě přes záhony a jiné překážky, letí jako chlupatý šíp a Dášeňka spurtuje za ní; máma zakličkuje, a protože tohle je něco, co malá ještě nedovede, udělá parádní kotrmelec, neboť jinak se neumí zastavit. Nebo máma obíhá v kruhu a Dášeňka za ní; ale protože ještě neví, co je to odstředivá síla (fyzika se u pejsků učí až později), vyhodí ji odstředivá síla do vzduchu skvělým přemetem. Po každém takovém fyzikálním úkazu si Dášeňka sedne na zadeček a velmi se diví.

A pak, abych řekl pravdu, ono takové štěně nemá ve svých pohybech ještě tu pravou míru. Chce udělat krůček, a zatím ji to vymrští jako z praku; chce skočit, a místo toho sebou mrskne, jako by ji vystřelil. Víte, mládí rádo tak trochu přepíná. Dášeňka vlastně neběží: ono to běží samo; a neskáče: ono jí to hází. Její rychlost je rekordní: za tři vteřiny stačí porazit hromadu květináčů, spadnout po hlavě do pařeniště na semenáčky kaktusů a přitom ještě třiašedesátkrát zavrtět ocáskem. Ať to někdo zkusí po ní!

2. Hryzat, to je také to hlavní, co má Dášeňka na práci. Rozkouše jednoduše všechno, nač přijde, zejména proutěný nábytek, smetáky, koberce, anténu, střevíce, štětku na holení, fotografické potřeby, ška-

tulky sirek, provázky, květiny, mýdlo, šaty a zejména knoflíky; nemá-li nic z toho po ruce, kouše v nárek. Má nesmírnou vytrvalost v hryzání: sežrala roh koberce a lem běhounu; račte uznat, že to je na takové zvířátko slušný výkon. Za krátkou dobu svého působení se zdarem rozžvýkala:

1 garnituru proutěného nábytku...	Kč 360,-
1 povlak na pohovce.....	Kč 536,-
1 koberec starý.....	Kč 700,-
1 běhoun zánovní.....	Kč 940,-
1 hadici zahradní.....	Kč 136,-
1 kartáč.....	Kč 16,-
1 pár sandálů.....	Kč 19,-
1 pár střevíců domácích.....	Kč 29,-
různé.....	Kč 263,-

Úhrnem.....	Kč 2999,-

(Račte laskavě přepočítat.) Z toho plyne, že takové čistokrevné štěně hrubosrstého foxteriéra má pro bratra cenu 2999 Kč. Rád bych věděl, nač podle toho přijde čistokrevné štěně řekněme lva berberského.

Někdy se udělalo v domě takové zvláštní ticho, Dášeňka byla někde v koutě tichá jako pěna; chválabohu, oddychl si člověk, to psisko mizerné tam nejspíš usnulo, dá aspoň na chvíli pokoj. Za nějaký čásek je to ticho už drobet podezřelé; člověku to nedá a jde se podívat, cože je Dášeňka tak dlouho klidná. Dášeňka se vítězně zvedá a vrtí ocáskem: pod ní jsou cucky a třísky něčeho, na čem se už nedá poznat, co to vlastně bylo. Myslím, že to byl kartáč.

3. Neméně důležité jsou jiné sporty, například přetahování. V tom jí obvykle musí pomáhat maminka Iris; a protože pejskové nemívají k použití lano, slouží jim k přetahování, co tak najdou: klobouk, punčocha, tkaničky střevíců a jiné užitečné předměty. To se rozumí, máma Dášeňku přetáhne a vleče ji po celé zahradě; ale Dášeňka nepovolí,

zuby stisknuty, jen oči poulí a nechá se smýkat tak dlouho, až se dotyčné lano přetrhne. Není-li po ruce máma, lze pěstovat přetahování i bez ní, například s prádlem pověšeným k sušení, s fotografickým aparátem, s květinami, se sluchátkem telefonu, se záclonami nebo s anténou; le-dacos se najde v člověčí boudě, na čem lze vyzkoušet sílu zubů i svalů, vytrvalost a sportovního ducha.

4. Řeckořímsko-psí zápas je další, a pokud se Dášeňky týče, také nejoblíbenější cvik těžké atletiky. To se obyčejně Dášeňka vrhne s nádhernou bojovností na mámu a zakousne se jí do nosu, do ucha nebo do ocásku; máma setřese odpůrce a popadne ho za krk; nastává takzvaný infighting, to jest, oba borci se kutálejí v ringu (zpravidla na trávníku) a není vidět nic než neobyčejné množství předních i zadních nohou zmítajících se v chumlu chlupů, někdy to zakvikne, někdy z toho vítězně mávne ocásek, oba zápasníci divoce vrčí a dorážejí na sebe všemi čtyřmi, načež Iris vyskočí a oběhne třikrát celou zahradu, pronásledována bojovnou Dášeňkou; pak to začne znovu. To se rozumí, máma předvádí exhibiční zápas, nekouše doopravdy; ale Dášeňka v zápale boje rve, trhá a kouše maminku, co jen síly má. Chudák Iris nechá v každém zápase nejeden chlup; čím víc roste, silí a ježatí Dášeňka, tím je máma rozedranější a vypelichanější. Inu, s dětmi je kříž, to vám do-svědčí vaše maminka.

Někdy už chce mít máma pokoj a uklidí se někam před svou nadějnou dcerou; tu tedy se Dášeňka potýká se smetákem, svádí rozhořčený boj s nějakým hadrem nebo podniká neohrožené výpady na lidské nohy. Přijde návštěva, a Dášeňka se jí bleskurychle vrhne na kalhoty a rve je. Návštěva se nuceně usmívá, myslí si „Jdeš, neřáde“, ale ujišťuje, že má moc ráda pejsky, hlavně když se jí pověsí na nohavice. Nebo se Dášeňka takovému hostu vrhne na střevíce a tahá z nich tkanice; umí je rozvázat nebo utrhnout, než ten pán řekne pět (například „Pro pět ran“), a má z toho ukrutnou psinu (ne ten pán, ale Dášeňka).

5. Vedle toho Dášeňka se zálibou provozuje rytmiku a cvičení prostná (například drbání zadní nohou za uchem nebo pod bradou nebo

zakusování domnělé blechy ve vlastním kožiše, kterýžto cvik slouží k pěstění grácie, ohebnosti a vůbec přízemní akrobacie).

Nebo někde v záhonku květin pěstuje trénink v zákopnictví; jelikož je z rodu teriérů čili myšařů, učí se vyhrabávat ze země myšičku. Musel jsem ji občas vytáhnout za ocásek z díry, kterou vyhrabala; ji to zřejmě baví, ale mne ne – prosím vás, čouhá-li člověku ze záhonku místo kvetoucí lilie jenom psí ocásek, je to trochu, abych tak řekl, pro zlost. Mně se, Dášeňko, zdá, že to už s tebou nepůjde; nic platno, budeš muset jít z domu. Ba, povídá maminka Iris moudrýma očima, ono to už s tou holkou nepůjde. Koukej, člověče, jak od ní vypadám celá oškubaná a umolousaná; nejvyšší čas, aby mi narostly nové šatíčky. A pak, heleď: já už tu sloužím pět let – jednomu je přece jen líto, když se každý mazlí jen s tou nezbedou a mne si skoro nevšímne. Abys věděl, ani se nenažeru – ona si sežere své, a ještě jde do mé misky. Žádný vděk, pane. Už je načase, aby to děvče šlo někam do služby.

A tak nadešel den, kdy si pro Dášeňku přišli cizí lidé a odnesli si ji v aktovce za našeho horlivého a blahovolného ujišťování, jaké je to znamenité a hodné štěňátko (toho dne rozbila ještě okna v pařeništi a vyrvala ze země celý záhonek mečíků), jak je způsobná a mírná a vůbec, takového druhého štěněte už není. Tak spánembohem, Dášeňko, a dělej dobrotu.

V domě je blahodárné ticho; chválabohu, teď už se nemusí člověk pořád děsit, jakou škodu či neplechu to zatrápené psisko kde ztropí. Zaplať pánbůh, že je pryč. – Ale ono je najednou až mrtvo v domě. Nu, co to? Lidé se sobě vyhýbají, aby se nemuseli dívat navzájem do očí; člověk se ohlíží po všech koutech, a ono nikde nic, nikde loužičky –

V psí boudě mlčky, jen mrkáním, pláče oškubaná a utahaná maminka Iris.

Jak se fotografuje štěně

Řeknu to rovnou: špatně; a vyžaduje to krajní trpělivosti od štěněte i od fotografa.

Dejme tomu, slunce zasvítí na dojemnou scénu štěněte žeroucího z misky. Člověk se tryskem řítí pro fotografický aparát, aby zvěčnil tento působivý výjev ze života štěněte. Nežli se vrátí s aparátem, je miska ovšem prázdná. „Honem, nalejte Dášeňce ještě jednu misku mlíčka,“ káže fotograf a s náležitou odbornou rychlostí nařídí expozici a zaostří objektiv, zatímco se Dášeňka hrdinně dává do druhé misky. „Tak, teď je to pěkné,“ vydechne fotograf, a v tu chvíli zjistí, že zapomněl dát do aparátu film. Než jej tam vloží, sežere Dášeňka druhou misku mléka. „Dejte jí ještě jednou,“ káže fotografující člověk a honem zaostřuje. Jenže Dášeňka si vezme do hlavy, že už nebude a nebude žrát. A že prý ne. Marné jí domlouvát. Marné jí strkat nosánek do mléka. Nechce, a basta. S povzdechem odnáší fotograf svůj aparát domů; a Dášeňka, vědoma si svého vítězství, jde nyní spořádat třetí porci mlíčka.

Dobrá, podruhé už je člověk lépe připraven a má nabitý aparát po ruce. Sláva, teď si Dášeňka ve svém rejdní na chvíli sedla; teď honem zaostřit, – a v ten okamžik, kdy stiskneš spoušť, štěně sebou mrskne a je totam. Pokaždé sebou mrskne, když cvakne spoušť, a odletí rychlostí jednoho metru za setinu vteřiny.

Tak takhle to nejde, musí se na to jinak. Zatímco fotograf zaostřuje, postaví se dva bližní k Dášeňce a povídají jí pohádky, aby vydržela hačat. Ale Dášeňka nemá zrovna chuť na pohádky, nýbrž chce honit mámu. Nebo jí je horko na sluníčku a začne fňukat. Nebo v rozhodném okamžiku hodí hlavou s takovou rychlostí, že se na desce místo bílého štěněte ukáže bílá čmouha. Když takto zkazila desku, uklidní se Dášeňka a sedí jako pecka.

Zkusili jsme ji přinutit mírným výpraskem, aby pět vteřin poseděla: vzpouzela se jako posedlá. Podpláceli jsme ji kousíčkem masa: slupla je

a hrnula se za dalším soustem s takovou čilostí, že to zas nešlo. Ono to vůbec nešlo. Pánové, spíš se dá fotografovat pád do propasti nebo blesk na nebi než život štěněte. Říkám vám to proto, abyste dovedli ocenit těch několik obrázků, které se podivuhodnou náhodou nepokazily. Bylo k tomu třeba takového štítku jako k tomu, aby člověk našel v uhláku diamant jako pěst. Já jsem takový diamant sic nenašel, ale musí to být příjemné překvapení.

Na té fotografické páračce je nejzajímavější, když se takové štěně vyvíjí (myslím v černé komoře ve vývojce). To nejdříve vyleze černý čumáček, pak se zalesknou černé oči, načež se ukážou černé slechy; ale nos, jak se na pejska sluší, vykoukne z obrázku první.

Zkrátka, máte-li fotografický aparát, poříd'te si k němu štěně; máte-li štěně, poříd'te si k němu fotografický aparát, a pak zkuste své štěstí. Je to napínavé, napínavější než lov na plachou zebrou nebo tygra bengálského. A více vám už o tom neřeknu: přesvědčte se sami.

Pohádky pro Dášeňku, aby tiše seděla

Pohádka o psím ocásku

Tak poslouchej, Dášo, když budeš chvilinku pěkně sedět, povím ti pohádku. O čem pohádku? No, třeba pohádku o psím ocásku.

Tak jednou byl jeden pejsek, Foxlík se jmenoval. Víš, jak vypadal? Celý bílý byl a měl jenom černá ušiska, a oči černé jako gagát¹¹, a čumáček černý jako antracit; a jako znak, že je pravý a čistokrevný teriér, měl v puse na patře černou skvrnu, jako ty ji máš. Vidiš, ty o ní ani nevíš; jednou ti ji ukážu v zrcadle, až budeš na celé kolo zívát. A ocásek ti měl takhle dlouhý, skoro tak dlouhý, jako byl jeho vlastní rodokmen, a tím ocáskem dovedl švihat, že jím mohl tulipány stínat. To neměl dělat, Dášeňko, ale takovou měl sílu v ocásku.

Ten pejsek Foxlík byl veliký hrdina a nikoho se nebál. Hodné lidi nekousal a návštěvy taky ne, to se totiž nemá dělat, ale když slyšel o někom nedobrému, třeba o loupežníkovi, tak na něho šel a zadával ho: chytil ho jednoduše za krk a zatřepal jím, až bylo po něm. Jednou slyšel, že v horách žije v takové skalní boudičce čili jeskyni přeukrutný drak. Víš, co je to drak? To je takový zlý a nepěkný sedmihlavý pes, který požírá zvířata i lidi, ba i pejsky, jen si to považ; představ si, co toho takový drak sežere, když má sedm hlav. A na toho strašného draka se Foxlík vypravil, že ho jako zadává. A co myslíš, zadával ho? To se rozumí, že zadával; skočil mu na ucho, jako ty to děláš mamince, a drak naříkal a utekl. Takový byl ten Foxlík hrdina.

Podruhé se vypravil, aby zadával obávaného obra, který bydlel až tamhle někde na Pankráci. Ten obr byl pověstný lidojed a pejskožrout a slyšel na hrozné jméno Antoušek. Foxlík se ho nebál, protože měl na

¹¹ Tmavý mineraloid používaný jako drahý kámen; někdy zaměňovaný s jantarem.
Pozn. red.

krku psí známku (to je takový čarovný amulet, co dodává pejskům ohromnou sílu, – proto každý řádný pes nosí psí známku). A co bys řekla, zadával ho? Zadával. Skočil mu na nohy a roztrhl mu nohavici; a když ten obr Antoušek viděl, že Foxlík má na krku čarovnou psí známku, zaklel tak hrozně, že to až sírou zasmrádlo, a utekl. To máš radost, vid’?

A do třetice všeho dobrého se ten udatný Foxlík vypravil proti samotnému přeukrutnému tatarskému chánovi, který se jmenoval Pelichán a bydlel tamhle ve Strašnicích. Nejdřív na toho Tatara statečně zaštekal. Chán Pelichán se lekl, až mu srdce spadlo do kalhot, a třásl se tak, že nemohl ani své brejle najít. A protože neměl brejle, viděl špatně, a jak ten Foxlík neohroženě mával ocáskem, myslel si, že to mává nějakou šavlí či palašem. I popadl svůj vražedný meč a počal jím šermovat proti Foxlíkovu ocásku, a také mu ho, nešlechetník jeden, špičku usekl. Foxlík, to se rozumí, se dožral, nechal ocásek ocáskem, naježil srst a zakousl se Tatarovi do kalhot. Ale protože tomu Tatařinovi spadlo srdce do kalhot, prokousl hrdina Foxlík srdce chána Pelichána, a ten na místě padl mrtev a víckrát se v kraji neukázal.

Na věčnou paměť toho slavného vítězství nad krvežíznivým Tatarem si všichni přímí a čistokrevní potomci rekovného Foxlíka, takzvaní hrubosrstí foxteriéri, dávají useknout špičku ocásku. Také ty, Dášeňko, si ji dáš useknout, až přijde čas. Pravdaže to trochu bolí, ale musí se to provést šikovně.

Tak, a už to je. Děkuju za posezení.

Proč teriéři hrabou

Pěkně sed’, Dášeňko, a neházej sebou; já jen zaostřím a stisknu spoušť, hned to bude. Zatím se dovíš nějakou pohádku, třeba proč pejskové teriéři hrabou v zemi. Lidé říkají, že tam hledají myšičky. Kdepak myšičky! Tys ještě nikdy myšičku neviděla, a přece, ty neřáde, hrabeš v mých záhonech. A víš ty, proč to děláš? Nevíš; tak já ti to povím.

Už jsem ti vypravoval pohádku, kterak bohatý Foxlík, praotec všech pravých foxteriérů, v boji s Tatarem o ocásek přišel. Když porazil toho sveřepého chána, našel na zemi utátou špičku své slavné a rekovně oháňky; a protože nechtěl, aby si s jeho bývalým ocáskem nakonec kočky hrály, zahrabal jej hluboko do země. A sed' hezky, ty neposedo.

Od té doby se všichni správní foxteriéři honosili hrdinnými činy svého velikého předka a na památku po něm nosili ocásky utaté. Ale pejsci jezevčící, kteří nosí ocásky dlouhé, jim záviděli jejich slavné dějiny, a počali zlomyslně tvrdit a štěkat, že to není pravda, že podle moderního dějepisného bádání nebylo žádného boje s Tatařínem a že prý vůbec žádný praotec Foxlík ani chán Pelichán nebyl; prý je to jen, jak se říká, pouhá pověst, nemající historického podkladu.

To se rozumí, to si hrubosrstí foxteriéři nedali líbit a štěkali, že pohádka o Foxlíkovi je pravda pravdoucí a že důkazem toho jsou jejich useknuté ocásky. Ale jezevčící jsou potměšilí a tvrdohlaví; namítali, že si ocásek může dát useknout, kdo chce, že na Malé Straně je dokonce jeden kocour s useknutým ohonem, a že zkrátka neuvěří, dokud neuvidí pravý utatý ocásek bohatýra Foxlíka Velikého. Ať prý foxteriéři najdou ten posvátný pozůstatek svého vznešeného předka a dokážou svůj slavný původ.

Tak od té doby, Dášeňko, hledají foxteriéři ocásek svého praotce, zahrabaný kdesi hluboko v zemi. Vždycky když si vzpomenou, jak se jim jezevčící posmívají, začnou horlivě hrabat a rýt čumáčkem do země, aby vyčuchali, není-li tam pochován ocásek jejich praotce. Dosud jej nenašli, ale jednou se ho jistě dohrabou; pak prý postaví pro něj veliké mauzoleum z mramoru se zlatým nápisem: Cauda Foxlii, což znamená ocásek Foxlíkův.

A vidíš, Dášeňko, od vás foxteriérů jsme to odkoukali my lidé a také se pořád hrabeme v zemi; hledáme tam popelnice a kostry pradávných lidí a ukládáme je do muzeí. Ne, Dášo, ty kosti tam nejsou ke kousání, jenom k dívání.

Hotovo.

O Foxovi

Když budeš moment držet, Dášeňko, povím ti pohádku o Foxovi.

Foxlík byl sice největším foxteriérem v dějinách, ale nebyl prvním foxteriérem na světě. První foxteriér, kterého Stvořitel stvořil, se jmenoval Fox, a ten Fox byl čistě bílý, bez jediné poskvrnky. Jakkpak by nebyl bílý jako družička, vždyť byl stvořen pro ráj, aby si hověl na klíne andělů. Co tam v tom ráji dostával žrát? No, smetanu a syrečky; maso ne, protože andělé jsou vegetariáni. A ten Fox byl hravý a neposedný jako všichni foxteriéři; a když se šel před ráj vyvenčit – fuj, co si myslíš, v ráji přece nemohl dělat loužičky, to se nesluší, vždy v bytě se to také nemá dělat, pamatuj si to a vem si příklad z Foxe, který vždycky zaškrábal na vrata ráje, že se mu jako chce jít ven – počkej, kde jsem to přestal? Aha, jak Fox několikrát denně šel z ráje ven. A tam si z neposednosti hrál s čerty. Nejspíš si myslel, že to jsou nějací pejsci, protože mají ohony, kdežto andělé mají jenom křídla. Jak si s nimi hrál? Honil se s nimi po louce, do chvostů je kousal, po zemi se s nimi kutálel a podobně. A když zase zaštěkal u vrat ráje, aby ho pustili dovnitř, měl na sobě hnědé skvrny od země a černé skvrny, jak se otřel o čerty. Od té doby mají foxteriéři černé a hnědé skvrny, víš?

A jednou řekl Foxovi jeho kamarád čert, takový čertík mrňavý, rarášek, diblík, štěně od čerta: „Ty, Foxi, já bych se chtěl jen na moment podívat, jak to v ráji vypadá. Vem mne tam s sebou!“ „To nejde,“ řekl Fox, „oni tě tam nepustí.“ „Tak víš co,“ řekl čert, „vem mne do tlamičky a prones mne dovnitř. Do huby se ti nikdo dívat nebude.“

Fox si dal z dobroty srdce říci, vzal toho čerta do tlamičky a proklouzl s ním do ráje; a aby to na něm nebylo vidět, vrtěl vesele ocáskem. Ale Stvořiteli, to se rozumí, není nic utajeno. „Děti, děti,“ řekl, „mně se zdá, že tu má někdo čerta v těle.“

„Já ne, já ne,“ křičeli všichni andělé, jen Fox nic neřekl, aby mu čert z huby nevyletěl. Vyhrkl jen „Ha!“ a honem zase zavřel hubu.

„Nic naplat, Foxi,“ pravil Stvořitel, „když máš v sobě čerta, nemůžeš sloužit andělům. Jdi na zem a provázej člověka.“

Od té doby, Dášeňko, mají všichni foxteriéri raráška v těle a v tlamičce na patře černý flíček od čerta. Tak je to.

A už můžeš běžet.

O Alíkovi

Počkej, Dášeňko, dnes tě budu fotografovat, jak sedíš moudře a způsobně na zápraží.

Tak jednou ti byl jeden foxteriér, Alík se jmenoval; byl pěkně bílý, uši měl krásně hnědé a na zádech nádhernou černou skvrnu jako dečku. A ten Alík žil v krásné zahradě, plné květin, motýlů a myšiček, a byla tam nádržka s bílými a růžovými lekníny, ale ten Alík do ní nikdy nespádl, protože nebyl takový blázen a třeštidlo jako někdo.

Jednou byl horký den a schylovalo se k bouři a dešti; a protože, vímeť, všichni psi před deštěm žerou trávu, žral trávu i Alík. A co se nestalo: v té trávě bylo jedno stébélko trávy čarovné, která se latinsky jmenuje *Miraculosa magica*, a ten Alík, nevěda o tom, to stébélko rozkousal a sežral. V ten okamžik se Alík změnil v překrásného bílého prince s hnědými lokýnkami a nádhernou černou skvrnou na zádech. V první chvíli neměl Alík tušení, že už není pejsek, ale že je zaklet do prince, a chtěl se ještě podrbat zadní nohou za uchem; teprve při tom shledal, že má na nohou zlaté střevíce – Ale tak počkej, Dášo!

(Zde, na nejnapínavějším místě, Dášeňka přestala poslouchat a rozběhla se za vrabcem. Následkem toho pohádka o Alíkovi nemohla být dopověděna a nemá konec.)

O dobrmanech

Pravda, někteří jiní psi mají také useknuté ocásky, například dobrmani – však víš, jak vypadá dobrman, ne? Je to takový černý nebo hnědý halama, samé nohy, a ocásek má uříznutý u samého zadečku. Ale to není na památku po Foxlíkovi, kdepak! Sed' tiše, a já ti povím, proč se dobrmanům utínají ocásky.

Byl jednou jeden dobrman a měl takové hloupé jméno, Astor nebo Felix, tak nějak. A ten Astor nebo Felix byl tak hloupý, že si neuměl jinak hrát, než že si honil dokolečka svou vlastní oháňku. „Počkej chvíli,“ vrčel na ni, „já si do tebe jen tak drobátko kousnu.“ „Nepočkám,“ řekl ocásek. „Počkej, nebo se budu zlobit,“ zaštěkal dobrman. „Nepočkám,“ smál se jeho ocásek.

„Když nepočkáš,“ hrozil dobrman, „tak tě sežeru!“

„A že nesežereš!“ vsázal se ocásek.

Tu se ten dobrman dopálil, skočil po svém ocásku, chňapl po něm a sežral jej; a byl by možná sežral sebe celého, kdyby nepřiběhli lidi a nerozehnali ho koštětem.

Od té doby lidé usekávají dobrmanům ocásky u samého zadečku, aby si je ti dobrmani nemohli sežrat.

Hotovo. To nám to dnes rychle šlo, co?

O chrtech a jiných psech

Kdepak, chrty nestvořil Stvořitel, to by byla mejlka; chrty stvořil zajíc. Nejprve stvořil Stvořitel všechna zvířata, a psy, jakožto ty nejlepší, si nechal na konec. Aby mu to šlo rychleji od ruky, nachystal si tři hromady: hromadu kostí, hromadu masa a hromadu chlupů, a z těch tří hromad dělal psy. Nejdřív udělal foxteriéry a stájové pinče, – proto jsou tak chytří; a když se chtěl pustit do dalších, zvonilo poledne. „Nu dobrá,“ řekl Stvořitel, „když padla, nechám toho; však v jednu hodinu zase začnu tvořit.“ A šel si odpočinout.

A vtom podle té hromady kostí přeběhl zajíc. V těch kostech to zaharašilo, vyletěly a začaly štěkat a honit zajíce. Tím se z nich udělal chrt. Proto je chrt nic než samá kostička, ani lotu masa na sobě nemá.

Ta hromada masa, ta z toho dostala hlad; počala se vrtět a funět, a udělal se z ní buldog neboli boxer a šel se nažrat. Proto jsou boxeři samé maso.

A když to viděla ta hromada chlupů, podržela se a šla se taky nažrat. Tak vznikl bernardýn, který je samé chlupy, a ze zbytku těch

chlupů vznikl pudlík, který je také samé chlupy, a zbyl tam ještě jeden chumáček chlupů, a z toho se udělal takzvaný japončík čili pejsánek pekinský.

Když se Stvořitel vrátil o jedné hodině ke svým třem hromadám materiálu, nebylo tam už skoro nic. Zbyl tam jen jeden dlouhý ocásek, pár uší od ohaře, čtyři malé nožičky a jeden hrozitánský trup. Ja, co s tím? Tak z toho Stvořitel udělal jezevčíka neboli dakla.

Pamatuj si to, Dášo, a nevšímej si chrtů, ani buldogů, ani bernardýnů, ani pudlů, protože to nejsou ti praví psi pro tebe. A konec.

O psích zvycích

Co ti dnes, Dášeňko, povím, není žádná pohádka, ale pravda pravdoucí. Doufám, že chceš, aby z tebe byl vzdělaný pejsek, a že budeš dávat pozor.

Před mnoha sty a tisíci lety nežil ještě pes s člověkem. Tehdy totiž byl člověk ještě divoký a nedalo se s ním žít. A proto psi žili ve psích smečkách, ale ne v lesích jako srnky, nýbrž na velikánských loukách, které se jmenují prémie čili stepi. Proto má každý pes podnes tak rád louky a běhá po nich, až se mu uši třepou.

Víš-li pak, Dášeňko, proč vlastně se každý pes třikrát otočí dokolečka, než si lehne ke spaní? To je proto, že dokud žili psi ve stepi, museli si pod sebou udupat vysokou travu, aby si v ní vyšlapali pelíšek a pěkně se jim leželo. To dělají podnes, i když spí v lenošce, jako to děláš ty.

A víš, proč si psi v noci odpovídají štěkáním? To je proto, že si ve stepi museli dávat znamení, aby v noci našli svou smečku.

A víš, proč zvedají nožičku na každý kámen a pařez a pokropí jej? To dělali v prerii, aby každý člen jejich smečky čuchnul a poznal, aha, tady byl náš kolega, neboť tuto na kameni nechal svůj podpis.

A víš, proč vy pejskové zahrabáváte do země kosti a kůrky chleba? To jste dělávali před tisíci lety, abyste měli nějaké sousto schováno pro dobu hladu. Tak vidíš, jak jste byli odjakživa moudří.

A víš, proč pes začal žít s člověkem? To bylo tak. Když člověk viděl, že psi žijí ve smečkách, začal také žít ve smečkách. A protože taková lidská smečka ulovila spoustu zvěře, bylo kolem jejího tábora naházeno mnoho kostí. A když to psi viděli, řekli si: „Co já se budu honit za zvěří, když u lidí je kostí habaděj?“ Od té doby začali psi doprovázet lidské tábory, a tak to přišlo, že lidi a psi patří dohromady.

Ted' už nepatří pes do psí smečky, ale do smečky lidské. Ti lidé, se kterými žije, jsou jeho smečka; proto je má rád jako své bližní.

Tak, a ted' běž a hoň se po louce; to je tvá prerie.

O lidech

Nic platno, Dášo, už brzo budeš muset jít mezi jiné lidi a budeš patřit do jiné smečky. Tak já ti něco povím o lidech.

Podle tvrzení některých zvířat je člověk zlý, i mnozí lidé to říkají; ale nevěř tomu. Kdyby byl člověk zlý a necitelný, vy pejskové byste se k němu nepřidali a podnes byste žili divoce ve stepích. Ale z toho, že s ním kamarádíte, je vidět, že vás už před tisíci lety hladil a škrabal za uchem a krmil.

Lidí je několikero druhů. Jedni jsou velcí, štěkají hlubokým hlasem jako ohaři a mívají fousy. Říká se jim tatínkové. Těch se drž, protože ti vedou lidskou smečku, a proto tak trochu pouštějí hrůzu. Když budeš dělat dobrotu, neublíží ti ani za mák, naopak tě podrbou za uchem. To ty máš ráda, vid'?

Druhý druh lidí je o něco menší, štěká tenkým hlasem a má čumáček hladký a holý. To jsou maminky, a těch se, Dášenko, drž, protože ty tě nakrmí a někdy ti vyčešou kožíšek a vůbec se budou o tebe starat a hladit tě a nedají ti ublížit. Jejich přední tlapky, to ti je samá dobrota.

Třetí druh lidí je maličký, trochu větší než ty, a piští a kvičí jako štěňata. To jsou děti, a těch se drž. Děti slouží k tomu, aby si s tebou hrály a tahaly tě za ocásek a honily se s tebou po prerii a vůbec aby byla nějaká psina. Jak vidíš, je to v lidské smečce správně zařízeno.

Někdy si budeš hrát na ulici s pejsky a bude ti s nimi dobře a veselo, protože je to tvá krev a tvůj rod; ale doma, Dášo, doma se budeš cítit jen mezi lidmi. S těmi tě pojí něco divnějšího a jemnějšího nežli krev. To něco je důvěra a láska.

Tak běž.

Výstava psů

Výstava psů, tak jako každá jiná výstava, slouží jednak obecnému poučení, jednak jiným účelům, jako je rozdělení cen. My ovšem se budeme držet jenom toho poučení. Tak především na výstavě psů poznáte čistokrevné psy. Čistokrevní psi se poznají předně podle toho, že je výstavní výbor na výstavu připustí, a za druhé podle toho, že každý pán čistokrevného pejska se ipso facto¹² považuje za odborného pěstitele a kynologického sportsmána, což se zevně projevuje tím, že se stane členem příslušného spolku nebo klubu. Co se týče psích plemen, rozeznáváme (aspoň u nás): Klub chovatelů boxerů v Praze, Klub pěstitelů chrtů. Klub pro hrubosrsté teriéry, Spolek pěstitelů psů trpasličích plemen, Čs. dogový klub, Klub pinčů kníračů, Spolek pro německé ovčáky, Svatobernardský klub v Čs. republice, Ústřední spolek pro chov loveckých psů a Klub policejních a ušlechtilých psů; další plemena jsou pudlové, čoklové, špiclové, voříšci, eskymáctí psi a ještě někteří jiní neseskupení ve vlastních spolcích a klubech. Dalším pokrokem kynologie dojde jistě k ustavení Vzájemně se podporujícího spolku pěstitelů daklů, Arimatejského spolku chovatelů pinčů, Společnosti přátel chovatelů cenou nepoctěných boxerů, Žíhaného dogového klubu, Modrého dogového klubu s bílými odznaky, Skvrnitého dogového klubu, Nezávislé skupiny tříbarevných foxlů, Ligy pro zrušení vázaných plemených knih, Křesťanského a dobročinného sdružení chovatelek maltézských pinčů, Společenského klubu barzojů a tak dále. Možnosti kynologie jsou právě nedožrnné. Čistokrevného chovatele poznáte prostě podle toho, jak pohlíží na jiné vystavené psy, říká, že tohohle čokla by nechtěl ani zadarmo a že tamten pes by byl dobrý, kdyby nesl líp slechy. Při výstavě psů jsou psi uvázáni, kdežto jejich chovatelé mohou volně pobíhat; budiž k jejich cti řečeno, že následkem pečlivé drezúry

¹² Už tím. Pozn. red.

se většinou ani nehnou od kotců svých pejsků a jen zřídka se vzdálí, aby se poštěkali a pokousali s chovateli konkurenčních psů. Pokud jsem mohl pozorovat, čistokrevný chovatel boxera si na takové výstavě ani nečuchne k chovateli dejme tomu anglického chrta, kdežto jejich pejsci to tak přísně neberou; ale jak známo otázky rasy, konfese a národnosti hrají u nás lidí mimořádně velikou roli.

Odborná a sportovní kynologie má několik stránek. Předně se užívá jiných slov než v obyčejném životě. Například neříká se oči nebo kukadla, nýbrž světla; neříká se ocásek, nýbrž prut; neříká se nohy, ani tlapky, ani pacinky, nýbrž běhy; neříká se šedivá barva, nýbrž modrá barva. Jiná taková sportovní slova jsou slechy, maska, grupa, plášť, sedlo, odznaky a mnohé jiné. Pročež, máte-li čistokrevného pejska, neříkejte, že vrtí ocasem, nýbrž že pohybuje prutem.

Hlavní výkon kynologického sportu je však jiný, a to připouštění. V té věci nepřipadá nejdůležitější role pejskům, nýbrž jejich chovatelům. Jste-li majitelem čubičky, dá vám mnoho starostí, aby do této záležitosti nezasáhla neodborně příroda se svou notorickou lehkomyšlností a lajdáckým *laissez faire*¹³. Jste-li však držitelem čistokrevného pejska, nemáte s tím jiných starostí, nežli že ho přivedete k nevěstě, za kterýžto sportovní výkon ještě dostanete honorář. Štěňata vzešlá z této kynologické kopulace dostanou potom honosný titul, který vypadá asi takto:

„Armageddon Gipsy. Cato Harkoway of Bennachie von der Rosenberg, roz. 30. If. 1930, zaps. v I T St Bd. XX. 19.871, G. m. b. H. 1930, Č. S. D. 8945, Sb. z. a nař. § 327 lit. b. Otec: Satan of Uhřiněves, zaps. ve Vým. min. pošt. č. 1663, I. O. U. 485 L., R. S. V. P. 601. Matka: Tylda van Houtten de la Adelsburg, zaps. v tr. zák. §§ 221-222, kat. č. XXIV, W. C. 27, Pat. No 97. 817, šek. úč. č. 200.939. M. N. O. č. p. 462.“

To by v tom byl čert, abyste řečené štěně Armageddona (čili v důvěrné zkratce Armičku) neprodal při takovém rodokmenu aspoň za tisíc kaček.

¹³ Nechat věcem volný průběh, volný způsob vedení. *Pozn. red.*

Sám chov čistokrevného štěněte nepatří, myslím, do kategorie sportu, a sice pro svou význačně spornou povahu. Tak například každá autorita vám udává jinak, čím se má takové štěně krmit a má-li se vychovávat plesknutím po zadečku nebo zásadně bez takového plesknutí. Každý řádný sport má svá pevná a nepochybná pravidla; není-li takových pravidel, nýbrž jenom diametrálně se lišící názory, pak to ovšem není sport, nýbrž samozřejmě věda. Protože tedy chov psů je otázkou vědeckou, zůstává trvale nejisto, má-li se štěně krmit houskami (když je nechce žrát) nebo syrovým masem, vitaminy nebo rukavicemi. Do těchto vědeckých sporů se raději nepouštějme.

Zato čistě sportovní a kynologický výkon je účast na psí výstavě. Sportovní charakter je tu dán soutěží se ctižádostivým úsilím o dosažení nejvyšší mety, totiž první ceny; a ovšem i kategorickým popíráním soudcovy kompetence a spravedlnosti, když se první cena nedostane. V tomto ušlechtilém závodění zachovávají psi víceméně stísněnou rezervu, kdežto jejich páni jsou horečně rozčileni, potí se trémou a mluví z cesty, cloumají svými pejsky, aby pěkně stáli, a vůbec mají o celou věc daleko vášnivější zájem, než kdyby jejich prvorozený syn skládal maturu. Nedostane-li jejich pes první cenu, považují to za osobní pohanu a jakési zhroucení své nejvyšší ctižádosti; od té doby se straní světa, cítí se odstrčení a podcenění a zanevrou na vládnoucí režim kynologický, politický a vůbec světový. Pokud výstava trvá, nastěhuje se chovatel s celou rodinou do kotce svého psa, „aby tam Fifince nebylo smutno“. Hleděl jsem zjistit, je-li pravda, že pes bývá podoben svému pánu a vice versa¹⁴. Je to pouhý tlach; páni mají docela jiné běhy a slechy, masku i odznaky, ba liší se od svých psů i pohlavím. Po dobu výstavy se vystavení pejsci většinou oddávají spánku, stočení dokolečka, zatímco jejich páni bdí u jejich nohou, výstražně vrčící na každého, kdo by se chtěl přiblížit.

Nejpracnější v kynologickém sportu je ovšem drezúra. Viděl jsem řadu dokonale vycvičených pánů a dám, kteří na povel cvičitele chodili

¹⁴ Naopak, obráceně. Pozn. red.

pochodem, běhali poklusem, dělali zastavit stát a čelem vzad, vedouce na šňůře své vlčáky a dobrmany. Myslím, že by také skákali přes překážky a vrhali se na fingovaného banditu, kdyby to na nich cvičitel žádal; ale některé cviky drezúry jsou spíš pro psy. Celkem ti páni a dámy poslouchali cvičitele bezvadněji nežli jejich pejsci; asi to dělá jejich vrozená inteligence nebo snad touha po pochvle, jež je příznačná pro psy, ale ještě víc pro jejich pány.

Pokud jsem z příslušné literatury (tj. z katalogu) mohl zjistit, rekrutují se kynologové z nejširších vrstev, zejména z hrabat, hajných, ředitelů, zřízců a soukromnic; nicméně jsou tu jisté stavovské a národní rozdíly: barzoje chovají skoro bez výjimky vznešené dámy, knírače Němci, sealyhamy a jiné balíky chlupů aristokracie, kdežto dobrmani a vlčáci se těší naprosté sociální promiskuitě; naproti tomu jsem nenašel mezi kynology žádného faráře, poslance, univerzitního profesora nebo sekčního šéfa; já nevím, buď ti lidé nemají dost kázně pro drezúru, nebo jejich ctižádost nesahá tak vysoko, jako je první cena a šampionát ve třídě pinčů.

Chovatelé jsou ovšem jen jedna část kynologie; druhá část jsou psi.

Pokud psích ras se týče, věnujme předem melancholickou vzpomínku vymřelým generacím psů. Prvá z nich je:

Voříšek, pes našeho venkova, rasa s veselýma očima a veselým, bujně zakrouceným ocasem, barvy žluté nebo až vypečené do hněda; byl to nejspíš kříženec hladkého mopsa a špiclíka, psů vysloveně městských, po kterých zdědil dílem barvu, dílem mazanost a nezávislost. Vyskytoval se v největší slávě jakožto pes formanský: trůnil vedle kočího na kozlíku a tvářil se, jako by řídil koně. Když vůz vjížděl do vsi, skočil Voříšek valachovi na zadek a pobíhaje po jeho mohutných bedrech od hlavy k ohonu a vice versa štěkal mistrně vpravo a vlevo, aby ohlásil Triumfální Vjezd. Dnes už není formanských psů a venkovský Voříšek byl zatlačen ohavnými bastardy vlčáků křížených s krysami nebo čím; jsou to většinou zlí a zbabělí psi, zpitomělí otroctvím a degenerací. Není již Voříška; nebyla to čistá rasa, ale byl to pravý pes, jakých už je pomálu.

Ale není už ani *mopsů*, pěkně hnědých pejsků s černě očazenou, mrzutou čumou, kteří se kdysi těšili veliké vážnosti jakožto psi salonní a dámští, ač prý byli hloupí a nevrlí. Rovněž *špiclík* nebo pumrlík, druhdy pečlivě pročešávaný a zdobený pentlí na krku, s honosně vytočenou oháňkou a ironickým nosánkem, pes chytrý, staropanenský a poněkud vrtošivý, neodvratně vymírá. Vymřel by i *pudl*, kdyby nebylo na světě moudré město Appold, jež vložilo svou ctižádost a své dějinné poslání do chovu co nejkudrnatějších černých nebo bílých pudlů s plandavýma ušima, kučeravými kníry a vlnou hustou jako rouno astrachánských beranů. Bylo by možno vytyčit vědeckou teorii, že špiclíci a pudlové vyšli z oběhu současně se spodničkami, kanýry, volány, flanelem a ostatním příliš teplým a složitým oblékáním; ale proč by potom vymizel mops? Proč se už nevyskytuje hladký a třasořitný italský *chrteček*? Příčiny jsou patrně hlubší; s mopsem a špiclíkem vymřelo staré městské patricijství; rodinný a pokojový pes ustupuje psu sportovnímu. Už skoro nevidíte škotského *collie*, který byl původně ovčákem, ale kterému hasnoucí stará buržoazie přiřkla roli výhradně dekorativní. Vymizel ježatý a účelivý *puli* dříve, než dnešní teriéři znovu uvedli do módy svou střapatou čupřinatost. Fueramus Pergama¹⁵. Evropa, tento hřbitov kultur, je i hřbitovem kultur psích.

Ze starodávných psů se dosud, byť pořídku, vyskytuje *bernardýn*, nadlidsky vážný a okázale šlechetný, líně se plouhající ve své příliš volné a příliš rousnaté kůži; nejlíp mu svědčí, sedí-li před renesanční vilou, přemýšleje o nějakém psím tajemství (například co bude po smrti nebo proč jsou lidé tak hluchí a potrhlí); občas skane vážná slina z visuté mordy zřasené jako drapérie, občas zamžourají moudré a krhavé oči, a bernardýn, příliš veliký, než aby si přichvátl, se měkce a důstojně plouhá o kus dál, aby zas vyhříval na slunci svou samotářskou dumu.

¹⁵ Kdysi jsme bývali Pergamem; odkaz na lat. citát, který vyjadřuje nostalgii za pomínulou slávou. *Pozn. red.*

Ze starých rodů se ovšem udržují *lovečtí psi* všech figur a chlupů, tedy ohaří hnědí nebo strakatí jako fazole, pointéři, setři a hedvábní křepeláci; o těchto psech mnoho nevím, neboť neovládám k příslušnému studiu mysliveckou latinu; ale na pohled jsou to pěkní a jadrní, trochu hranatí psi mocných hrudí a hnátů a hrbolaté hlavy, na kterou se přijemně klade pochvalná ruka. A ještě se drží při životě směšný a udatný *jezevčík*, řečený též dakl nebo valdík; stojí dosud pevně na svých křivých nožkách, vrtí dlouhým prutem a myslí si své, neboť je to psisko potměšilé a taškářské, podšité svéhlavou chytrostí, sobectvím a zdravým opovržením ke každé kázni.

Svou starou tradici mají dva psi stojící na obou okrajích psí tabule hodnot; dánská nebo německá doga, zvíře zbytečně veliké a ukrutánské, které by se snad hodilo k tomu, aby hlídalo syrakuského tyrana nebo brazilského plantážníka, ale v našem světě vypadá drobet z formátu; majitel dogy dává tak trochu najevo, že nemá s ostatními lidmi nic společného. A proti tomu nejmenší psí záprtek, *pinč* zakrslý, zvaný též srnčí, nevrlý, domýšlivý a hloupý skřet s vyboulenýma očima, sekající nožkami, řinčící rolničkami a štěkající přeskakujícím a podrážděným hláskem. Nic naplat, i psí bůh se ve svém tvoření ubíral nejraději zlatou střední cestou; příliš velcí a příliš malí psi už nemají tu pravou a veselou psí srdečnost, ani psího filipa, ani psí družnost; zkrátka nejsou to ti praví psi.

Ze starších psů pomalu mizí hladký *chrt*, ať italský, nebo anglický; býval to pes budižkničemu, aristokratický a omezený, sobecký a ješitný, s kostnatým ocáskem zimomřivě staženým mezi nohy. Tu a tam přežil svou dobu, totiž secesi, ruský chrt čili barzoj, okázalý a dočista hloupý, podobný pleréze¹⁶, který by se snad mohl nosit kolem krku místo boa; ale boa se už nenosí. Hodil se zejména pro chudokrevné a dekadentně zajímavé dívky, jakož i pro světáky poněkud unavené, unyle se vlekoucí po podzimním parku.

¹⁶ Pštrosí pero. Pozn. red.

Zato, žel, se poměrně málo pěstuje jiný starší psík, *knírač* čili pinč stájový, pěkně fousatý, střapatý, ježatý a chlupatý, v barvě sůl a pepř, chlapík čilý a mužsky veselý, velký rváč a hlídač před Hospodinem: správný a důmyslný pes, který by měl zlidovět. Bud' vzdána čest Horšovu Týnci za to, že z nedostatku jiné světské slávy se věnoval chovu kníračů s nejveselejšíma očima na světě.

A nyní přicházíme k psům soudobým, kteří se rozmohli teprve v dějinném údobí poválečném, takže dnes jich je, abych tak řekl, jako psů. Časné tresty na vás všechny, kteří jste zaplavili naše domy a ulice policejními psy, jako jsou *dobrmani* a *vlčáci*, psi příliš velcí pro naše malé byty a příliš silní pro městský život; kteří patří k četníkovi, jenž prosmejčí za den šedesát kilometrů, a ne k panu radovi, který se jde vyvenčit kolem bloku domů. Dobrman, pinč degenerovaný nahoru, do nadměrné velikosti, značně nafoukaný na svou právně-policejní inteligenci, ale jinak téměř junkersky hloupý; německý ovčák, krásný vlk, chovaný ve městě jako pardál v kleci. Máte-li raději psy než pomíjivou světskou okázalost, volte psiska domácí, jež se vyjezdí mezi kuchyní a pokojem; vyberte si knírače nebo teriéra nebo bonzíka; vylovte ze zapomenutí špiclíka nebo pudla nebo opičího pinče, ale netrapte ta nohatá hovada, stvořená k životu cross-country, domácím vězením, ve kterém se zvrhají ve zlé a nemocné psy.

Pak jsou pejsánci dámští čili polštářoví, jako hedvábní *čínové*, rozmazlení a choulostiví, s přísně vyvalenýma očima, kteří se nosí většínou pod paží; dále *pekinci* a *griffoni* a titěrní *maltezáci* bíle kudrnatí, a pak zejména francouzští *buldočkové*, bulíčkové čili bonzové s malým zadečkem a velkou kulatou hlavou a netopýříma ušima a vyjevenými kukadly, dobrovolně komičtí a dětsky připitomělí, podobní hračkám, nemluvnatům nebo svrasklým Hotentotkám. Zato vysloveně mužský pes je *boxer*, náhrada za bývalého buldoga, silák s býčí šíjí a starostlivě varhánkovitou maskou, z níž jde hrůza, byť trochu neprávem; neboť je to většinou nevinná duše a dobrácké funidlo, pes naivní a měkkého srdce.

Dobří moderní hafanci jsou *teriéři* z velkého rodu krysařů. Starý hladký foxteriér, statečný a překypující psík, je dnes zatlačen menším foxteriérem hrubosrstým, který tak pěkně a taškářsky mrká ze svých ježatých vousisek; jsou to velicí lotři, daviči slepic a koček, prohnaní a šprýmovní, nezkrotného temperamentu a jiných znamenitých nectností; já to znám, chovaje (dílem na klíně, dílem kynologicky) teriérku Iris. Jak ukazuje obrázek, má špatně uťatý ocásek a srst nosí, jak ji pánbůh stvořil, a ne jak ji škubají pěstitelé.

Hodně větší je *airdaleteriér*, dobře vousatý, hnědý, s černou dečkou na hřbetě, nejrozšafnější z teriérů, zvaný též pes válečný, neboť se prý osvědčil v hledání raněných na bojišti. Pokud je znám, jsou to vážní a cituplní hafani, dbalí své cti, a ne takoví vrtiví šmejdilové a čuchalové jako foxteriéři; hodí se nejen k hledání raněných, nýbrž i do průvodu solidních lidí.

Trochu šaškovsky vypadá, ale zato drsné a neposlušné srdce má *skotský teriér*, podobny černé chlupaté housence, paličatý a zlomyslný jako dakl, řvoucí mohutným a hrubým hlasem řeznického hafana. Biologicky patří mezi rošťáky. Jemu podobný, ale bílý a něžný je sealyhamský teriér. Pak ještě je irský teriér, waleský teriér, westhighlandský teriér a skyeteriér, což jsou různá jména pro různé balíky chlupů několikerych barev a konzistencí, od krátce trčících štětín po hrubé a kosmaté kozí čupřiny.

Ale když vezme v těch psích chlupích, nezapomínejme na skotského *bobtaila*, který se podobá běžající otýpce chlupů ze lví, velbloudí a jiné hřívy. Jelikož nemá ani ocasu, který by sloužil k orientaci, nevím dobře, kde má hlavu a zadek a zejména jakým způsobem najde mezi tolika chlupy patřičný vchod a východ ze svého těla. Nicméně to je jeho věc, nejspíš ponechaná jeho vrozené inteligenci.

Ono je těch psů ještě víc; jsou springeři a whippeti, dalmatinci a komondoři; je (nevymřel-li už) fatranský čuvaš a je starodávný tarač čili vlkodav. Nejde o to, aby se u nás chovala veškerá psí plemena, co jich na světě je, ale abychom pro rozmar módy nebo dočasný snobismus

nenechali vymírat pejsky šlechtěné krve a pěkných vlastností. A jde i o to, aby každý slušný majitel uchoval rasu svého psa nezbastarděnou a nedegenerovanou. Není zrovna nutno kupovat za stovky nebo tisíce štěňata výstavních šampionů; každé veselé a zdravé psisko je ochotno postarat se o štěňata pro celou ves. Řekl bych, že vyšší biologický typ společnosti a národa se projevuje i ve vyšší biologické úrovni jeho domácích zvířat. Trocha té péče o chov vašeho pejska se vám vyplatí: bude s vámi žít a o kousek vašeho života se sdílet tvor fyzicky i duševně cennější, než je otrocky a tělesně zpaskuděný bastard.

Ještě o psech a také kočkách

Kousek šovinismu

Před válkou jsme se ovšem (právem a tuze) rozhořčovali, když nějaký Vídeňák nebo oficír vynadal některému našemu krajanovi českých psů. V lepším případě dostal takový krobián po hubě; v horším případě jsme ho dali aspoň do novin. Teď se takový případ stává celkem výjimečně a patrně svým časem vymizí. Právě proto se můžeme pozastavit nad smutným přírodním úkazem, že vlastně skoro žádný český pes neexistuje; jenže zde míníme skutečného a čtyřnohého psa. Ptal jsem se už mnoha kynologů a učenců, jak to přijde; jsou irští a skotští teriéři, angličtí boxeři a airdalové, francouzští buldočkové, italské chrti, dánské dogy, němečtí vlčáci, štálpinčové, jezevčáci a dobrmani, ruští chrti a čínští hedvábní pinčové; zkrátka každý své cti dbalý národ má svého vlastního psa, jen my Češi nemáme žádného.

Nedávno jsem viděl vzorný chov slepic; byly tam všelijaké cizí wyandotky a jiná slepičí aristokracie, černá jako uhel, bílá jako labuť, rousnatá a rozčepýřená; ale v jedné drátěné ohradě byly takové drobné a štíhlé slepičky sympatické barvy jako sláma smíšená s trusem, a to prý je zvláštní a výtečná rasa česká, která budí pozornost každého věci znalého cizince. Přiznávám se, že jsem na tyto slepičky pohlížel s jakousi národní hrdostí a povzbuzující důvěrou. Naproti tomu slyším od nejodbornějších koňářů, že nemáme žádný čistokrevný domácí rod českého koně; huculský horský koník k nám patří, abych tak řekl, jenom státoprávně; kdežto kladrubský kůň je vlastně Jihoslovan. Pokud se týče psů, jsme opravdu odkázáni na cizí vlivy; přes tisíciletou národní tradici se nám nepoštěstilo, aby se u nás uplatnila čistá domácí rasa; prostě po téhle stránce nejsme dosud samostatní.

Ale nejhorší na věci je, že – jak se zdá – bývaly u nás víceméně čisté domácí rasy, ale naší nepozorností a národním nevděkem jsme je ne-

chali zajít. Prý jsme mívali velmi dobrý český druh loveckého psa, zvaného fousek; nevím, je-li ještě v nějaké hájovně k nalezení. Na Slovensku býval nadmíru svérázný ovčácký pes, zvaný pes tatranský; je prý na vymření, takže zbývá stěží pět nebo šest jakžtakž čistokrevných jedinců. Ví někdo ještě o nějakých lokálních rasách nebo variacích dosti ustálených, aby při čistém chovu vytvořily typ, a přitom takového zjevu a vlastností, aby stály za propěstění? Máme státní psinec, který by byl povinen svému jménu, aby se ujal českého nebo slovenského psa domácího původu, pokud ještě není docela pozdě. Průměrně každého třetího roku se u nás rozmůže jiná psí móda: jednou je to německý doberman, potom německý vlčák, pak zase francouzský buldog, potom nějaký skotský chlupáč – nebylo by lépe, abychom se zmohli na svého vlastního psa? Není to jistě náhoda, že Angličané, kteří dávají světu nejvíc čistokrevných psích ras, jsou národ zvláštních ctností rodových a politických; ono se říká, jaký pes, takový pán. Hledá se český pes.

Pro zvířata

I ve psech panuje móda. Dnes už skoro neuvidíte secesní barzoje, kteří bývali snem všech bledých a zajímavých dívek; i ten málo náročný skotský collie se už „nenosí“, italští chrti snad už nadobro vymřeli, jezevčíků neboli daklů je namále, pudla jsem neviděl, ani nepamatuju (kde je dnes jádro pudla?), špiclíků je rok od roku méně; bernardýn byl součástí vážné buržoazie v osmdesátých a devadesátých letech, měl-li Ohnetův majitel hutí¹⁷ nějakého psa, byl to jistě bernardýn. I foxteriérů ubývá, ač se jich před válkou vrtělo po světě ažaž; na křepeláka se pamatuju už jenom z dětství, nevím, pořídilo-li si naše muzeum včas vyčpaného křepeláka. Obávám se, že už neexistují mopsové, ačkoliv jejich černá kušna je nezapomenutelná. Zato jsou, abych tak řekl, v oběhu

¹⁷ Odkaz na dílo *Majitel hutí* franc. spisovatele George Ohneta, románu z prostředí franc. šlechty. *Pozn. red.*

němečtí pinčové, airdalové, ostnosrstí jezevčíci; bonzové ochabli, ale přibývá buldogů. Avšak velká móda, to jsou dobrmani a hlavně vlčáci.

Neříkám, že ti dva poslední nejsou pěkní psi; taková hlava vlčáka, to je jeden z nejlepších kousků animální krásy. Ale pro většinu lidí, kteří je chovají, jsou vlastně příliš velicí a příliš silní. Máme německou zálibu v síle; kdybychom v kynologickém ohledu cítili slovansky, vypěstili bychom jakési pomenší a zavalité voříšky, kteří by leželi za pecí a hodně štěkali. Mám za to, že ti dobrmani a vlčáci jsou germánský vliv a představují kult síly, okázalost a takový nějaký imperialismus. Chováte svého vlčáka v domácnosti nebo v rodinném domku, kde se může pohybovat na několika loktech dvorku; vezmete ho na pět minut na řemínku ven, aby se vyvenčil, a myslíte si, že ho máte rádi. Ale takový velký pes má tolik fyzické síly a takovou stavbu těla, že potřebuje aspoň dvě hodiny, aby se vyběhal, aby se rozehnal dlouhými skoky, aby se fyzicky vybil. Váš pes je vězeň; je to jestřáb v kleci. Vlčák se hodí pro šafáře nebo zámeckého pána; ale nehodí se do města. Dobrman se hodí pro četníka, ale ne k tomu, aby coural s chůvou po chodníku. Protože se dost nevyběhají, vybíjejí svůj temperament zuřivým štěkáním na obtíž vašich sousedů. A stávají se zlými, takže je uvazujete i doma, aby nepokousali bábu s novinami. Říkám vám, vaši krásní psi jsou chudáci.

Když už chcete mít doma psa (což vám jen chválím), vrhněte se na menší psy (rozumí se po dobrém, jako chovatelé). Máte psy pecivály, psy opravdu domácí, kterým stačí práh vašeho domu; máte stájové pinče, ostnosrsté foxteriéry a jiné ježaté strápáče; máte jezevčíky a buldočky; můžete přispět k zmrtvýchvstání pudlů, špiclíků a mopsů; můžete si vybrat. Nenapadne vás chovat si jako domácí zvíře antilopu nebo divokého osla, protože jim nemůžete dát dost pohybu; ale u psů na to nemyslíte. Rád bych vám to připomněl.

Pes a kočka

Dával jsem na to dobrý pozor, i mohu to prohlásit s jistotou téměř autoritativní: že si pes nikdy nehraje, když je sám. Pes, je-li ponechán sám

sobě, je naprosto, tak říkajíc, zvířecky vážný; nemá-li na práci nic jiného, tedy nazírá, přemýšlí, spí, chytá si blechy nebo něco hryže, třeba kartáč nebo váš střevis; ale nehraje si. Dokud je sám, nebude se honit za svým ocasem, ani se prohánět v kruzích po louce, ani nosit v hubě větvičky, ani strkat čumákem kámen před sebou; na to vše potřebuje partnera, diváka, účastnou bytost, pro kterou provozuje svou frenetickou hru. Jeho hra je výbuch družné radosti; tak jako vrtí ocasem jen tehdy, když se setká s příbuznou duší, řekněme s člověkem nebo se psem, tak také se rozehraje jen tenkrát, když si někdo hraje s ním nebo se na něj aspoň dívá. Jsou citliví psi, které hra omrzí v tu chvíli, kdy si ho přestanete všimnat; vypadá to, jako by jej hra těšila, jen dokud má u vás úspěch. Zkrátka pes potřebuje povzbuzujícího kontaktu s druhým, aby si hrál; to už náleží k jeho družné nátuře.

Naproti tomu kočka si také zahraje, když jí k tomu dáte podnět; ale dovede si hrát, i když je sama. Hraje si jen pro sebe, samotářsky a nesdílňě; zavřete ji o samotě, a stačí jí klubko, třásně nebo bimbající se provázek, aby se oddala tiché a graciézní hře. Hraje-li si, neříká tím: Človče, to jsem ráda, že tě tu mám. Bude si hrát u lůžka mrtvého. Bude laškovat pacinkou s cípkem jeho pokrývky. Pes by to neudělal. Kočka se baví sama pro sebe. Pes chce jaksi bavit toho druhého. Kočka se zajímá jen o sebe. Pes se domáhá toho, aby se o něho zajímal i někdo jiný. Žije cele a bujaře jen tehdy, je-li ve smečce – i dva jsou už smečka. Honí-li se za svým ocasem, dívá se po očku, co kdo tomu řekne. To by kočka neudělala; jí stačí, že se baví sama. Snad právě proto se nikdy neoddá své hře tak bezuzdně a vášnivě, až do sebezapomenutí a určení, jako pes. Vždycky je tak trochu nad ní; vždy vypadá, jako by se blahovolně a poněkud pohrdavě snížila k tomu, že se baví. Pes si hraje cele, kdežto kočka jen tak, jako z rozmaru.

Řekl bych to tak: kočka je z rodu ironiků, kteří se baví sami v sobě; hrají si s lidmi a věcmi, ale jen pro své interní a drobátko pohrdavé potěšení. Pes je z rodu humoristů; je dobromyslný a vulgární jako anekdotář, který by se bez publika musel ukousat nudou. Pes prostě ze samé družnosti dává k lepšímu sám sebe; je ochoten se samou horli-

vostí potrhát, jde-li o nějakou společnou hru. Kočce postačí sebeprožití; pes chce mít úspěch. Kočka je subjektivista; pes žije ve světě družném, a tedy objektivním. Kočka je tajemná jako zvíře; pes je naivní a prostý jako člověk. Kočka je trochu estét. Pes je jako obyčejný člověk. Nebo jako tvořivý člověk. Je v něm něco, co se obrací k někomu druhému, ke všem druhým; nežije jen sobě. Tak jako herec by nemohl hrát jen pro zrcadlo, jako básník by nemohl skládat verše jen pro sebe, jako malíř by nemaloval obrazy jen proto, aby je postavil lícem ke zdi. Ve všem, s čím si my lidé opravdu a celou duší hrajeme, je také ten upřený pohled, domáhající se zájmu a účasti vás druhých, celé té veliké a drahé lidské smečky –

A my se můžeme potrhát samou horlivostí.

Mateřství

Kočka

Vláčí se po bytě s těžkým břichem a páteří vysedlou jako koza a hledá, pořád hledá; žádný kout jí není dost skrytý a měkce vystlaný, aby v něm přivedla na svět svých pět slepých a pištících koťat. Zkouší tlačíčkou otevřít prádelník; panečku, tam určitě, na těch hromadách bělostného prádla, tam by se to rodilo! Ohlíží se po mně zlatýma očima: „Člověče, otevř mi tu věc, jo?“ To nejde, kočko; hled', tady jsem ti uchystal vystlaný košík, co bys chtěla lepšího? – Ach, zajisté by chtěla něco lepšího; ted' zkouší packou otevřít knihovnu – snad by si chtěla ustlat na sešitech Přítomnosti nebo slehnout v oddělení básníků; a zas hledá dál v mateřském neklidu.

Což o to, ted' už v tom umí chodit; nejmíň dvakrát do roka s pravidelností přírodního řádu mne obdaří čtyřmi nebo pěti víceméně mourovatými koťaty, ponechávajíc mně, abych se jim postaral o slušnou kočičí existenci, takže všichni moji přátelé a známí si postupně odnášejí tuto bujnou plodnost mé kočky. Tedy ted' už v tom po tolikerých zkušenostech umí chodit; ale když se poprvé blížila její hodinka – tehdy byla ještě udiveným, polo dospělým kočičím výrostkem –, hledala svůj kout stejně znalecky a vybíravě, jako by dopodrobna věděla, co ji čeká. Její počínání by bylo velmi srozumitelné, kdyby to opravdu věděla, kdyby si po kočičím říkala: „Mně se zdá, že budu mít koťata; to si musím najít nějaký skrytý pelíšek, kde by mé babies byly v bezpečí.“ Ale nic takového kočka neví; kdyby dovedla mluvit, řekla by: „To je divné, pořád mi něco říká: Hledej, hledej!, najdi takové jakési zvláštní místo – ne, tahle lenoška to není; ne, tenhle polštář, na kterém spávám, to také není; co to mám vlastně hledat, a proč? Něco mně říká, že bych se měla dostat do toho prádelníku; nebo zalézt do postele a skrýt se pod pokrývku, – bože, jaký nepokoj! Co to se mnou je?“ – Vskutku se chvílemi

dívá tak nesmírně vážně a soustředěně, jako by napjatě naslouchala, co jí to velitelské Něco chce říci. A pak to s velikou jistotou udělá, a my lidé tomu řekneme „pud“, aby to Něco mělo aspoň jméno.

Nu dobře: jednoho rána – neboť tato nadílka přichází obyčejně v noci – bude v některém koutě pištět půl tuctu koťat; kočka jim bude odpovídat sladkým vrkáním, kterýžto rejstřík uchovává jenom pro ně; není to hlas, nýbrž celý akord v harmonické tercii a kvintě, velmi podobný akordu na foukací harmonice. Bude se rozplývat okázalým mateřstvím; každý její pohyb bude nekonečně ochranný a měkký; její pocuchané břicho, trpělivě stočený hřbet i pozorné tlapky obepnou hemžící se koťata v jediný mateřský raneček: hle, jsme ještě jedno tělo. Jen na skok opustí své hnízdo, aby se klusem vracela, už zdálky volajíc a vrkajíc; bude to hotový fanatismus mateřství.

– – Ale tak za šest neděl se vyhoupne tichým skokem z kotěcího pelíška a zmizí v jarní noci, zatímco v dálce bude houkat drsný alt kocoura. Až ráno se vrátí s velkýma zelenýma očima a bude si olizovat rozcuchaný kožíšek; a přiběhne-li k ní kotě, aby se napilo nebo aby si pohrálo s její nervózní oháňkou, vlepí mu tlapou pohlavek, až se užaslé kotě převálí, a indignovaně¹⁸ odejde. Pojd' sem, kotě; vidíš, tak už to ve světě chodí; tohle je konec tvého dětství – je načase, abych ti našel místo.

Zády ke koťatům, hladce ulízaná, dívá se kočka oknem ven; patrně naslouchá, co jí Něco říká: „Musíš ven, musíš této noci ven, neboť on přijde.“

Kdybych jí za čtrnáct dní přinesl její vlastní kotě, bude na ně nepřátelsky syčet jako had.

Pes

Ani chudák čubička nevěděla, jak k tomu přišla; jenom jí bylo těžko, tuze těžko; už nemohla ten veliký břich unést, už nemohla vyskočit na pohovku, i usedala na zadek s hloupým a rozpačitým výrazem: „Já ne-

¹⁸ Rozhořčeně. Pozn. red.

vím, co to se mnou je; mně se zdá, že umřu.“ Naprosto nechápala svou situaci a nekonala žádné přípravy; teprve jednou večer na ni přišel takový divný nepokoj. – Nu, co bys chtěla? – Zavrtěla jen rozpačitě ocáskem a nakonec vlezla do své boudy s toutéž zahanbenou tváří, jako když bývala hubována.

Ráno byla bouda plná štěňat; ale fenku nebylo možno ničím vylákat z boudy ven. Vypadala bezmezně zkroušeně, jako by se bála vyhubování, že udělala doma takovou velkou hromádku; zřejmě to chtěla ukrýt. Čtyřiaadvacet hodin neopustila boudu; ale po čtyřiaadvaceti hodinách se jí rozbřesklo v hlavě, i vyrazila z boudy a skákala na svého pána: „Pojď se podívat! Já jsem se stala matkou! Já tam mám sto štěňat!“ (Ono jich bylo jen devět, ale ta fenka neuměla do pěti počítat.) Načež s netajenou hrdostí přijala gratulace a sháněla se po své misce na žrádlo. Tak hloupá čubička pochopila své vlastní tajemství.

O nesmrtelné kočce

Tato historie o kočce má (s nedůsledností, jež vyznačuje právě skutečnost) na počátku kocoura, a sice kocoura darovaného. Každý dar má na sobě něco nadpřirozeného; každý je, abych tak řekl, z jiného světa, spadne z nebe, je na nás seslán, vtrhne do našeho života nezávisle na nás a s jakousi exuberancí¹⁹, zejména je-li to darovaný kocour s modrou pentličkou na krku. I bylo mu dáno jméno Filip, Budulínek, Kujón a Lot-ras, podle různých jeho morálních vlastností; bylo to angorské kotě, ale rozcuchané a zrzavé jako kterýkoliv křesťanský uličník. Jednoho dne na výzkumné výpravě spadlo z pavlače na hlavu nějaké ženské osoby; ta se tím cítila dílem poškrábána, dílem hluboce uražena, a podala na mého kocoura udání jako na nebezpečné zvíře, jež skáče z pavlačí lidem na hlavy. Dokázal jsem sice nevinu toho serafinského zvířátka; ale za tři dny kocourek dodýchal, otráven arzenikem a lidskou zlobou. Právě když jsem se skrz takovou divnou mlhu díval, jak mu posledním zachvěním vpadly boky, zamňoukalo to na prahu: třáslo se tam zatoulané mourovaté kotě, vychrtlé jako došek a vyjevené jako ztracené dítě. Nu, pojd' sem, micinko; snad je to prst Boží, vůle osudu, tajemný pokyn nebo jak se tomu říká; nejspíš tě nebožtíček seslal místo sebe; nevyzpytatelná je kontinuita života.

To tedy byl příchod kočky, jež dostala pro svou skromnost jméno Pudlenka; jak vidíte, přišla z neznáma, ale podávám svědectví, že se nijak nenaparovala svým tajemným a snad i nadpřirozeným původem. Naopak, chovala se jako každá smrtelná kočka: žrala mlíčko a kradla maso, spala na klíně a v noci se toulala; a když přišel její čas, vrhla pět koťat, z nichž jedno bylo zrzavé, jedno černé, jedno tříbarevné, jedno mourovaté a jedno angorské. I počal jsem zastavovat všechny známé. „Poslouchejte,“ spustil jsem na ně velkomyslně, „já mám pro vás báječ-

¹⁹ Bujnost, rozjařenost. *Pozn. red.*

né kotě.“ Někteří (nejspíš z přílišné skromnosti) se vytáčeli, že by jako rádi, ale že bohužel nemohou a kdesi cosi; ale jiní byli tak překvapeni, že než ze sebe mohli vypravit slovo, stiskl jsem jim ruku a prohlásil, že tedy ujednáno, ať jsou bez starosti, že jim to kotě včas pošlu; a už jsem běžel za dalším bližním. Nic vám není krásnější než takové kočičí štěstí mateřské; měli byste si pořídit kočku, už pro ta koťata. Za šest neděl nechala Pudlenka koťata koťaty a šla poslouchat zblízka hrdinný baryton kocoura ze sousední ulice. Za padesát tři dny se okotila šesti kusy. Do roka a do dne jich bylo úhrnem sedmnáct. Nejspíš ta zázračná plodnost byla odkaz a posmrtné poslání nebožtíka panice kocoura.

Vždycky jsem si myslíval, že mám, čert je vem, plno známých; ale od té doby, co se Pudlenka vrhla na výrobu koťat, nemám komu nabídnout šestadvacáté kotě. Když jsem se musel někomu představit, zamumlal jsem své jméno a řekl jsem: „Nechtěl byste kotě?“ „Jaké kotě?“ ptali se lidé nejistě. „To ještě nevím,“ odpovídal jsem zpravidla, „ale já myslím, že budu zas mít koťata.“ Záhy jsem počal mít dojem, že se mně lidé vyhýbají; snad to bylo ze závisti, že mám takové štěstí v koťatech. Podle Brehma mají kočky mladé dvakrát do roka; Pudlenka je měla třikrát až čtyřikrát do roka, bez ohledu na roční dobu; byla to právě kočka nadpřirozená, – patrně měla vyšší poslání pomstít a stokrát nahradit život utraceného kocourka.

Po třech letech plodné činnosti vzala Pudlenka náhle zasně; přerazil ji nějaký domovník pro tu nedůstojnou záminku, že prý mu ve spíži sežrala husu. Téhož dne, kdy Pudlenka zmizela, vrátila se k nám její nejmladší dcera, kterou jsem vnutil sousedům; i zůstala již u nás pode jménem Pudlenka II., jakožto přímé pokračování své zesnulé matky. Pokračovala v ní dokonale; ještě byla dívčím výrostkem, když začala kynout a přivedla na svět čtyři koťata. Jedno bylo černé, jedno mělo ušlechtilou nazrzlou rasu vršovskou, jedno protáhlý nos koček strašnických, kdežto čtvrté bylo skvrnité jako fazole, jako jsou kočky malostranské. Pudlenka II. se kotila třikrát do roka s pravidelností přírodního zákona; za dvaadvacet roku obohatila svět o jedenadvacet koťat všech barev a ras s výjimkou kočky z ostrova Man, jež se rodí bezocasá. Pro

jedenadvacáté kotě jsem už opravdu neměl odbytu. Právě jsem se rozhodoval, že vstoupím do Volné myšlenky nebo do Růžencového bratrstva, abych získal nový okruh známých, když tu sousedův Rolf zakouzl Pudlenku II. Donesli jsme ji domů a položili na postel; ještě se jí třásla brada. Pak se jí brada přestala třást, a z jejího hustého kožíšku počaly kvapem vylézat blechy; to je neklamná známka kočičí smrti. Pak už její pozůstalé kotě, pro které nebylo odbytu, zůstalo u nás jakožto Pudlenka III. Za čtyři měsíce vrhla Pudlenka III. pět koťat; od té doby plní tento svůj životní úkol svědomitě v pravidelných intervalech patnácti týdnů; jen při těch letošních velikých mrazech vynechala jeden termín.

Ani byste do ní neřekli, že má tak veliké a nesmrtelné poslání; na pohled vypadá jako obyčejná, tříbarevná domácí číča, která po celý den dřímá u rodinného patriarchy na klíně nebo na posteli, má vysoce vyvinutý smysl pro své osobní pohodlí, chová zdravou nedůvěru k lidem i zvířatům, a když na to přijde, dovede hájit své zájmy dente unguibusque. Ale když uplyne jejích patnáct neděl, počne jevit rozechvělý neklid a sedí nervózně u dveří, předstírajíc: „Člověče, pusť mě honem ven, já mám bolení.“ Načež vyletí ven jako šíp do noční tmy a vrátí se až ráno, přepadlá v tváři a s kruhy pod očima. V té době přichází od severu, kde jsou Olšanské hřbitovy, ohromný černý kocour; od jihu, kde jsou Vršovice, zrzavý a jednoooký rváč; od západu, kde sídlí civilizace, angorský kocour s ohonem jako pštrosí péro; od východu, kde není nic, tajemné bílé zvíře s ohonem kroužkováným. V jejich středu sedí tříbarevná a prostá Pudlenka III. a okouzleně, s očima hořícíma naslouchá jejich houkání, seškraceným výkřikům, vřesku vražděných dětí, řevu opilých námořníků, saxofonům, burácení bubnů a ostatním nástrojům Veliké Kočičí Symfonie. Abyste věděli, být kocourem, k tomu není třeba jen síly a statečnosti, ale i vytrvalosti; někdy po celý týden obléhají ti čtyři apokalyptičtí kocouři Pudlenčin domov, blokují vrata, vnikají okny do domu a nechávají po sobě jen pekelný zápach. Konečně přijde noc, kdy už si Pudlenka III. neřádá jít ven. „Nechte mne spát,“ praví. „Nechte mne spát, navěky spát. Spát, snít... Ach, jsem tak nešťastna!“ Načež v patřičné lhůtě vrhne pět koťat. Mám v tom směru už jisté zku-

šenosti: bude jich pět. Už je vidím, ty drahé, sladké drobečky, jak zase budou cupat a dupat po bytě, strhávat ze stolu elektrické lampy, dělat do střevíčků loužičky, jak mi polezou po nohou na klín (mám od nich nohy poškrábané jako Lazar), jak najdu kotě v rukávu, když si budu oblékat kabát, a kravatu pod postelí, když si budu brát kravatu – S dětmi jsou starosti, to vám každý dotvrdí. Nestačí je vychovat; musíte jim zajistit budoucnost.

V redakci už má každý ode mne kotě; dobrá, budu muset vstoupit do jiné redakce. Jsem ochoten zapsat se do kteréhokoliv spolku nebo organizace, zaručí-li mi tam odběr aspoň jedenadvaceti koťat. Zatímco se budu ohánět v nevlídném světě, abych našel místa pro další generace, bude Pudlenka III. nebo Pudlenka IV. příst, tlapky pod sebe složené, nesmrtelné předénko kočičího života. Bude snít o kočičím světě, o zástupech koček, o tom, že kočky, až jich bude dost, se zmocní vlády nad vesmírem. Neboť to je Veliký Úkol, který jí uložil nevinně utracený angorský kocourek.

Vážně, nechtěli byste kotě?

Kočí jaro

Už je vlastně po něm, zatímco my, zkřehlí a kašlající lidé, teprve čekáme na to své jaro, na jaro penzistů a milenců a básníků; avšak naše kočky už si odbyly své veliké jarní dobrodružství a navracejí se domů po své čtrnáctidenní nebo třínedělní milostné eskapádě, vychrtlé jako došek, špinavé jako hadýrek na smetišti, a běží nejprve k svému talířku a potom hned do náruče člověka; neboť tam, u člověka, je jim dobře a bezpečno jako nám hříšným lidem v náruči boží. Načež mhouří své zlaté oči a tiše předou: Já už to, Veliký Človče, nikdy neudělám; kdybys věděl, co jsem zkusila! Ani už nechci pomyslet na toho pruhovaného ničemu, na toho surovce s oháňkou ukousnutou, na toho nevěrníka, na toho divocha... Ach, jen když jsem zase doma!

Chci tedy říci, že v tomto pozdním kočím jaru už tisíce vašich koček mají zaděláno na mladé a plíží se po vašich světnicích s břichy nakynutými, unyle se prohýbající v páteři; jen mějte pozor, aby vám ve své těžké kočí hodině nevlezly do postelí. A až přivedou na svět své dvě nebo tři slepé pištící myši s třesoucími se ocásky, započne se věčná podívaná mateřské lásky; vaše kočka zněžní a zdůstojní přemírou citu, ležíc na boku stočena, aby celým tělem a všemi čtyřmi chránila své tetelivé haranty, a vybuduje jim sama ze sebe jeskyni, domov a vystlaný pelíšek, a bude sladce vrkat na každé jich zapištění hlasem, který má jenom pro tuto příležitost, a poskytne jim své břicho tak moudře a obětavě, že člověk tiše žasne nad rozumem a vynalézavou rutinou tohoto zvířecího mateřství.

A nyní právě pozoruji kočku, která si nejspíš z mladistvé neznalosti – neboť bylo to její první dobrodružství a první mateřství – trochu pospíšila s kočím jarem; tak tedy přivedla na svět tři pisklavé třasořitky, a než se vzpamatovala z údivu, byla koťata pryč; její pán je dal odstranit. Dobrá, nyní bych mohl líčiti nepokoj a žal kočí matky a navázat na to úvahy o mystériu mateřské lásky; ale mystérium, které vidím, je trochu jiné. Kočka je sice nepokojná, ale o nějakém žalu bych nemohl mluvit; zato

však se chová navlas tak, jako by měla koťata. Vrká na každý zvuk hlasem, jakým nikdy dosud nemluvila; uléhá způsobem, jakým nikdy neuléhala, stočena na boku, s tlapkami hebkými a ochranně sklenutými; po chvíli jeví nepokoj a přeléhá na druhý bok, patrně proto, aby došlo na druhé pořadí nezaměstnaných prázdných cecíků. Dělá přesně totéž, co by dělala kočka obklopená pištícími a sajícími koťaty; nepřítomnost koťat ji zneklidňuje, ale nemate. Propuká v ní náruživost lichotek; obléhá člověka prosbami, aby ji hladil, choval a muchlal; její tělo si přeje, aby se ho něco dotýkalo. Přede a vrká vášnivou blažeností, když ji člověk chová stočenu v pozici kojící kočičí matky. Řekl bych, že hraje to, co by po přírodním řádu měla vykonávat. Dělá něco, co neodpovídá situaci, ale co odpovídá předem stanovenému pořádku. Člověk si myslí, že kočičí matka vrká proto, že hovoří se svými dětmi: zatím však kočka vrká proto, že je jí od věků předepsáno, co má činit v době koťat; je to, jako by se předem popsany váleček automaticky odvíjel. Ta pošetilá, pruhovaná, šedivá kočka není vrkající matkou; tou něžně vrkající samicí je sama příroda, matka milionkrát starší a horoucnější než tato zmatená číča. Nikdy se nepozná slepá a dokonalá funkce pudu tak jasně jako tehdy, je-li mu vzat jeho účel; pak se náhle zjeví jako neúchylný mechanismus. Příroda nedůvěřuje jedinci; proto mu předepíše do nejsubtilnějších podrobností, co mu bude činit. Nic neponechá jeho iniciativě; říše instinktu je narýsována s definitivní a neměnnou platností.

A my, my divní a často zmatení lidé, ani nevíme, jak a kdy jsme se vypletli z této nesmírné osnovy pudů; lidská maminka musí teprve vynalézat pohyb, kterým k sobě přivine dítě; člověk se musí všemu učit na svůj vrub, i mateřství, i samotnému životu. Ale kdyby byl člověk řízen pudem, nemohl by nikdy udělat nic nového, ani něco vymyslet, ani stvořit cokoliv nebývalého. To, co je v člověku tvořivé, není pudové; pud je konzervativní, neměnný, neosobní a věčně opakující to, co je rodově předepsáno; je-li v lidském světě skutečná osobní iniciativa, skutečné hledání a objevování a skutečný vzestup, je to dílo intelektu.

Pravím vám, že i umění je dílo intelektu a vědomé vůle. Jdi, hloupá kočko; my si už nerozumíme.

Z názorů kočky

Tohle je můj Člověk. Nebojím se ho.

Je velmi mocný, neboť jí velmi mnoho; je Všežeroucí. Co žereš? Dej mi!

Není krásný, neboť nemá srsti. Nemaje dosti slin, musí se umývat vodou. Mňouká drsně a zbytečně mnoho. Někdy ze spánku přede.

Otevři mi dveře.

Nevím, proč se stal Pánem; snad sežral něco vznešeného.

V mých pokojích zachovává čistotu.

Bere do tlapy černý ostrý dráp a ryje jím do bílých listů. Jinak si neumí hrát. Spí v noci místo ve dne, nevidí potmě, nemá žádných rozkoší. Nikdy nemyslí na krev, nikdy nesní o lovu a boji, nikdy nezpívá láskou.

Často za noci, když já slyším tajemné a kouzelné hlasy, když vidím, jak vše ožívá tmou, on sedí u stolu se skloněnou hlavou a stále, stále drápe svým černým drápkem do bílých listů. Nemysli si, že se o tebe starám. Slyším jen tiché šustění tvého spáru. Někdy šustění umlkne, ubohá tupá hlava už neví, jak si hrát, a tu mi ho přijde líto, i ráčím se přiblížit a tiše mňouknu v sladkém a trýznivém rozladění. Tu tedy můj Člověk mne pozvedne a ponoří do mé srsti svůj teplý obličej. V tu chvíli v něm na okamžik procitne záblesk vyššího života, i vzdychne blahem a přede něco, čemu je skoro rozumět.

Nemysli si však, že se o tebe starám. Ohřál jsi mne, a teď zas půjdu naslouchat černým hlasům.

Kočka

Vysvětlí mi někdo, proč se kočka podivným způsobem rozčílí, hvízdáte-li si hodně tenince a vysoko? Zkoušel jsem to i s anglickými, italskými a německými kočkami; není v tom žádný zeměpisný rozdíl: slyší-li kočka vaše pohvizdování (zejména pískáte-li jí tak vysoko, jak jen umíte, „Krásná noc je, lásky čas, vše dýše touhou žhavou“), počne se o vás fascinována otírat, skočí vám na klín, očichá udiveně vaše rty, a konečně vás v jakémisi milostném podráždění počne vášnivě hryzat do úst nebo do nosu, s výrazem rozkošnický zkaženým; načež vy ovšem přestanete, a ona se rozpřede chraptivě a pilně jako malý motorek. Přemýšlel jsem o tom mnohokrát a nevím podnes, z jakého prastarého pudu kočka zbožňuje hvízdání; nemyslím, že by někdy v pravěku byly doby, kdy kocouři tenince hvízdali, místo aby volali kovovým a drsným altem, jako činí právě teď. Snad žili v dávných a divokých dobách nějakí kočičí bohové, kteří k svým věřícím kočkám mluvili magickým hvízdáním; ale to je jen hypotéza a řečené muzikální okouzlení je jednou ze záhad kočičí duše.

Člověk si myslí, že zná kočky, jako si myslí, že zná lidi. Kočka je věc, která spí stočena v lenošce, někdy se toulá za svými kočičími zájmy, někdy shodí popelníček a většinu svého času tráví náruživým požíváním tepla. Ale tajemnou kočičí podstatu jsem poznal teprve v Římě, a to proto, že jsem se tam nedíval na jednu kočku, nýbrž na padesát koček, na celé stádo koček, na veliký kočičí bazén kolem Trajánova sloupu. Tam je vykopáno staré fórum jako nádrž uprostřed náměstí; a na dně té suché nádrže mezi přeraženými sloupy a sochami žije nezávislý kočičí národ; živí se rybími hlavami, jež jim shůry házejí dobromyslní Taliáni, pěstuje jakýsi kult měsíce a jinak nedělá zřejmě nic. Nuže, tam se mi zjevilo, že kočka není prostě kočka, nýbrž něco záhadného a neproniknutelného; že kočka je divoké zvíře. Vidíte-li kráčet dva tucety koček, překvapí vás náhlé poznání, že kočka vůbec nekráčí, nýbrž že

se plíží. Kočka mezi lidmi je jenom kočka; kočka mezi kočkami je plíživý stín v džungli. Kočka zřejmě důvěřuje člověku; ale kočce nedůvěřuje, protože ji zná lépe než my. Říká se „pes a kočka“ jako typ společenské nedůvěry; avšak viděl jsem často velmi intimní přátelství psa a kočky, ale nikdy jsem nepozoroval intimní přátelství dvou koček, nemluvíme-li ovšem o kočičích láskách. Kočky na Trajánově fóru se navzájem ignorují co nejokázaleji: sedí-li na témž sloupu, sedí zády k sobě a nervózně potrhávají ocasy, aby daly najevo, že nesou nelibě přítomnost té coury vzadu. Podívá-li se kočka na kočku, zasyčí; potkají-li se, neohlédnou se po sobě; nikdy nemají společný záměr; nikdy si nemají co říci. V nejlepším případě se snášejí s pohrdavým a odmítavým mlčením.

Ale s tebou, človče, kočka mluví; zavrká na tebe, podívá se ti do očí a řekne: Otevři mi, človče, tady ty dveře; dej mi, mnohožeroucí, z toho, co požíváš; pohlad' mne; povídej něco; pusť mne na mou lenošku. Vůči tobě není divokým, samotářským stínem; pro tebe je prostě domácí číčkou, protože ti důvěřuje. Divoké zvíře je zvíře, jež nedůvěřuje. Domestikace je prostě stav důvěry.

A človče, vždyť i my lidé jen potud nejsme divocí, pokud si důvěřujeme. Kdybych – dejme tomu – vycházeje z domu, nedůvěřoval prvnímu pantátovi, kterého potkám, ryčel bych temně blíže se k němu a napínal bych v chůzi stehna, abych mu při prvním mrknutí skočil na krk. Kdybych nedůvěřoval lidem, s nimiž jedu v tramvaji, musel bych se přitočit zády ke stěně a prskat, abych je zastrašil; místo toho visím pokojně na držadle a čtu noviny, nastavuje jim svá nekrytá záda. Jdu-li po ulici, myslím na svou práci nebo na nic, aniž bych bral v úvahu, co mi mohou udělat mimojdoucí; bylo by hrozné, kdybych je musel úkosem pozorovat, zda se nechystají mne sežrat. Stav nedůvěry je prvotní stav divokosti; nedůvěra je zákon džungle.

Politika, která žije z pěstování nedůvěry, je politika divočiny. Kočka, která nedůvěřuje člověku, nevidí v něm člověka, nýbrž divoké zvíře; člověk, který nedůvěřuje člověku, vidí v něm také divoké zvíře. Svazek vzájemné důvěry je starší než všechna civilizace, a lidstvo zůstane lidstvem; ale zrušíte-li stav důvěry, stane se lidský svět zemí šelem.

Abyste věděli, jdu teď pohladit svou číču; poskytuje mi velkou útěchu, neboť mi důvěřuje, třebaže je to jen malé šedivé zvíře, které se ke mně bůhvíodkud zatoulalo z neznámých divočin pražských dvorků. Přede a dívá se na mne. „Člověče,“ povídá, „podrbej mne mezi ušima.“

Ediční poznámka

Při zpracování textu jsme se řídili aktuálním zněním pravidel českého pravopisu, upravili jsme interpunkci a opravili tiskové chyby. Sjednotili jsme kvantitu samohlásek (např. *milión/milion, galérie/galerie*) ve prospěch jejich krátké, dnešními pravidly preferované podoby. Respektovali jsme však stylové, morfologické a lexikální zvláštnosti původního Čapkova textu, např. jsme s ohledem na styl ponechali autorovo nejednotné používání slovesné koncovky *-ti*.

Pro snazší čtenářovu orientaci jsme dobové nebo zastaralé výrazy opatřili vysvětlivkami, umístěnými do poznámek pod čarou.

Redakce MKP

Život a doba spisovatele Karla Čapka v datech

1890

Narozen 9. ledna v Malých Svatoňovicích. Otec MUDr. Antonín Čapek (1855–1929), matka Božena, rozená Novotná (1866–1924). Sourozenci: Helena (1886–1961), provdaná Koželuhová, ovdověla, od roku 1930 provdaná Palivcová; Josef (1887–1945) ženatý od roku 1919.

1895–1901

V Úpici, kde rodina bydlí, navštěvuje obecnou školu a jednu třídu měšťanské školy.

1901–1909

Středoškolská studia začíná v Hradci Králové, posléze pokračuje v Brně, končí maturitou v Praze.

1907

Rodina se stěhuje z Úpice do Prahy.

1909–1915

Studuje na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy filozofii, estetiku, dějiny výtvarného umění, anglistiku, germanistiku a bohemistiku. (V letech 1910–1911 studuje v Berlíně a v Paříži.) V listopadu 1915 je promován na doktora filozofie.

1917

Působí jako domácí učitel Prokopa Lažanského na zámku v Chyších u Žlutic. V říjnu nastupuje do redakce Národních listů.

1921–1938

Je členem pražské redakce Lidových novin, v letech 1921–1923 pracuje v Městském divadle na Královských Vinohradech jako dramaturg a režisér.

1922

Poprvé představen prezidentu T. G. Masarykovi.

1925

Je zvolen předsedou československé odbočky Penklubu, kterou pomáhá založit. Stěhuje se s bratrem Josefem do nového domu na Vinohradech.

1931

Jmenován členem mezinárodního výboru pro duševní spolupráci Společnosti národů (stálý výbor pro literaturu a umění).

1933

Pracuje ve Výboru pro pomoc německým uprchlíkům, je místopředsedou Penklubu.

1934

Organizuje pomocnou sociální akci Demokracie dětem.

1935

Žení se s Olgou Scheinpflugovou, počátky stavebních úprav domu ve Strži, který novomanželé dostali od Václava Palivce do doživotního užívání.

1937

Účastní se světového kongresu Penklubů v Paříži.

1938

Podílí se na organizaci světového kongresu Penklubů v Praze. Opakovaně je navrhován na Nobelovu cenu za literaturu. Po mnichovské konferenci (29.–30. 9. 1938) čelí nenávistné kampani, bojuje s českým fašismem a prožívá nejtěžší období svého života. Umírá 25. prosince na zápal plic. Pohřeb na Vyšehradě se koná 29. prosince.

První vydání knih Karla Čapka

1917

- Boží muka

1918

- Pragmatismus čili Filozofie praktického života
- Krakonošova zahrada
- Nůše pohádek

1920

- Loupežník
- Kritika slov
- R.U.R.

1921

- Trapné povídky
- Ze života hmyzu (společně s Josefem Čapkem)

1922

- Lásky hra osudná (společně s Josefem Čapkem)
- Zářivé hlubiny a jiné prózy
- Továrna na absolutno
- Věc Makropulos

1923

- Italské listy

1924

- Krakatit
- Anglické listy

1925

- Jak vzniká divadelní hra a průvodce po zákulisí
- O nejbližších věcech

1927

- Adam Stvořitel
- Skandální aféra Josefa Holouška

1928

- Hovory s T. G. M. (1. díl)

1929

- Povídky z jedné kapsy
- Povídky z druhé kapsy
- Zahradníkův rok

1930

- Výlet do Španěl

1931

- Hovory s T. G. M. (2. díl)
- Marsyas čili na okraji literatury

1932

- Devatero pohádek a ještě jedna od Josefa Čapka jako přívazek
- Obrázky z Holandska
- Apokryfy
- O věcech obecných čili Zoon politikon

1933

- Dášeňka čili život štěněte
- Hordubal

1934

- Povětroň
- Obyčejný život

1935

- Hovory s T. G. M. (3. díl)
- Mlčení s T. G. Masarykem

1936

- Válka s mloky
- Cesta na sever

1937

- Bílá nemoc
- Jak se dělají noviny
- První parta

1938

- Matka
- Jak se co dělá

1939

- posmrtně: Život a dílo skladatele Foltýna (torzo románu)

Karel Čapek

Měl jsem psa a kočku

Edice Bratři Čapkové
Obálka Alena Kubíková
Redakce Jaroslava Bednářová

Vydala **Městská knihovna v Praze**
Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 2. opravené vydání
Verze 1.0 z 19. 1. 2018

ISBN 978-80-7532-969-1 (epub)
ISBN 978-80-7532-970-7 (pdf)
ISBN 978-80-7532-971-4 (prc)
ISBN 978-80-7532-972-1 (html)